

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 69 · 16. april
Sesjonen 2023–2024

Møte tirsdag den 16. april 2024 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 69):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (utvisning på grunn av omgåelsesekteskap) (Lovvedtak 55 (2023–2024), jf. Innst. 250 L (2023–2024) og Prop. 32 L (2023–2024))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven (overføring av ansvaret for helsetilbudet ved utlendingsinternat) (Lovvedtak 56 (2023–2024), jf. Innst. 253 L (2023–2024) og Prop. 40 L (2023–2024))
3. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Erlend Wiborg om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole (Innst. 254 S (2023–2024), jf. Dokument 8:64 S (2023–2024))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Lars Haltbrekken om bynasjonalparker (Innst. 241 S (2023–2024), jf. Dokument 8:78 S (2023–2024))
5. Interpellasjon fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren: «Hva har regjeringen konkret foretatt seg for å påvirke forslaget til ny emballasjeforordning i EU, som i ytterste konsekvens kan bety at Norge må gjeninnføre såkalte vaskeflasker parallelt med å bruke det innovative, miljøvennlige og norskutviklede pantesystemet vi bruker i dag, og hva vil statsråden gjøre fremover for å sikre at Norge ikke må innføre kostbare, nye krav for en bransje med over 95 pst. returandel?»
6. Redegjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer
7. Referat

Presidenten [10:00:02]: Representanten Torbjørn Vereide, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Akershus: Tobias Hangaard Linge

For Buskerud: Solveig Vestenfor og Lavrans Kierulf

For Hedmark: Bente Irene Aaland og Minja Tea

Dzamarija

For Oslo: Cato Brunvand Ellingsen

For Telemark: Tone E. Berge Hansen

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Kristelig Folkepartis stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 andre punktum for representanten Dag-Inge Ulstein fra og med 16. april og inntil videre
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 andre punktum for representanten Carl I. Hagen fra og med 16. april og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Hordaland: Astrid Aarhus Byrknes
For Oppland: Lars Rem

Presidenten [10:00:57]: Astrid Aarhus Byrknes og Lars Rem er til stede og vil ta sete.

Statsråd Kari Nessa Nordtun overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:03:07]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (utvisning på grunn av omgåelsesekteskap) (Lovvedtak 55 (2023–2024), jf. Innst. 250 L (2023–2024) og Prop. 32 L (2023–2024))

Presidenten [10:03:09]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:03:11]

Stortingets vedtak til lov om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven (overføring av ansvaret for helsetilbudet ved utlendingsinternat) (Lovvedtak 56 (2023–2024), jf. Innst. 253 L (2023–2024) og Prop. 40 L (2023–2024))

Presidenten [10:03:17]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:03:18]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Erlend Wiborg om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole (Innst. 254 S (2023–2024), jf. Dokument 8:64 S (2023–2024))

Presidenten [10:03:46]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten

slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Bae Nyholt (R) [10:04:27] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for godt arbeid rundt dette viktige temaet: vold i skolen. Videre vil jeg takke for at komitéråd og øvrige ansatte sørger for gode arbeidsforhold for oss folkevalgte. Aller viktigst er det likevel å sende en takk til alle dere som hver dag går på jobb i norske skoler og jobber for en best mulig hverdag for elevene våre. Jeg vet at dere hver eneste dag jobber for å skape trygge og gode læringsmiljø i klasserommet, i skolegården og på SFO. Dere er lærere, fagarbeidere, miljøarbeidere og andre ansatte i skolen, og jeg vet at hverdagen deres er tøff.

Vold er svært alvorlig, både for den som blir utsatt for det, for den som utøver vold, og for alle som er vitner til det. Vold og trusler skaper utrygghet. Det får det til å knyte seg i magen, man spenner muskler, og det skaper et miljø det er vanskelig både å lære i og være i.

Vi i denne salen er alle enig i at vold er uakseptabelt. Vi er også enig i at det er et problem at volden har økt i våre skoler. Men vi er kanskje ikke helt enige om årsaker og løsninger. Årsaker til vold er sammensatte, og det finnes ingen enkle løsninger eller kvikkfikser på sammensatte problemer. En del av årsakene til volden ligger utenfor skolen og handler bl.a. om økt fattigdom og utrygghet generelt, og skolen blir den arenaen hvor dette spiller seg ut.

Vi må ta dagens situasjon på alvor. Vi kan ikke tillate at ansatte er redde på jobb, at barn og unge som trenger hjelp, ikke får den, og at hele klasser holder pusten. Løsningen ligger på ingen måte i fortiden, som det kan virke som Fremskrittspartiet tror. Vi skal ikke tilbake til spesialskolenes tid. Det var en grunn til at de ble avvirket. Vi skal heller ikke pøse på med mer av det vi vet ikke fungerer.

Vi må sikre bedre bemanning. Vi må få flere ansatte inn i skolen. Vi må ha ulike yrkesgrupper som sammen kan utgjøre det litt tynnslitte laget rundt eleven. Vi må ha nok folk til å kunne jobbe forebyggende, til å kunne dele opp klasser, sikre mestring og trygghet for alle. Det koster, men det koster enda mer å la være.

Elise Waagen (A) [10:07:09]: Jeg vil takke forslagsstillerne for å løfte en viktig sak også i denne salen.

Et trygt og godt skolemiljø for elevene og også for lærerne er hele grunnplanken for læring. Når vi ofte diskuterer læringsresultater og PISA-undersøkelser om

hvordan det står til med barn og unges læring, kommer vi ikke unna at hvis ikke det grunnleggende er på plass, hvis man ikke har det trygt og godt på skolen, er det vanskelig å få til god læring. Vold i skolen er alvorlig. Det er alvorlig for lærerne, men det er også alvorlig for elevene som er til stede i de situasjonene hvor det er uheldige hendelser mellom elever og lærere. Det er uakseptabelt. Ingen som går på jobb i vår skole, skal måtte tåle eller oppleve det. Vi skal ha nulltoleranse, men slik situasjonen er i dag, er det nok litt sånn at vi har kastet lys på trollet. Det har kommet fram mer statistikk, og situasjonen er nok den at dette har foregått der ute, og mange har tålt mye, uten at det nødvendigvis har blitt snakket om.

Derfor er jeg så glad for at vi har en statsråd som tar tak i dette, som er tydelig på lærerens rolle i klasserommet – at man skal være en autoritet, at man skal bli lyttet til, og at det også er grenser for hva en lærer skal måtte tåle.

Det er utført en undersøkelse som et samarbeid mellom Respons Analyse, Utdanningsforbundet og NRK. Resultatene fra den er ganske alarmerende. Når vi ser at det er en stor andel lærere som har måttet tåle utrygghet på jobb, må alarmklokkene ringe. Da er det bra at statsråden nettopp derfor har innkalt til hastemøte med partene i skolen.

I representantforslaget som vi behandler i dag, er det overveiende fokus på situasjonen når den har oppstått. Da er det viktig at vi har tydelige rammer, men det vi bør gjøre enda mer av, handler om å forebygge og hindre at situasjonene i det hele tatt oppstår. Det foreslås endringer i § 9 A, men jeg vil minne om at de samme representantene som fremmer dette, var med og stemte for endringer i § 9 A for under et år siden, da vi vedtok ny opplæringslov, som trer i kraft nå i høst.

Vi har til behandling endringer i opplæringsloven som gir mer avklaring for lærerne om når man kan gripe inn fysisk i situasjonen. I det lovforslaget er man krysstallklar på at man må forebygge, og på skoleeierens rolle. Dette er et viktig arbeid som regjeringen er tydelig på.

Jan Tore Sanner (H) [10:10:29]: Det er viktige problemstillinger som reises i dette representantforslaget. Samtidig vil jeg understreke at det ikke er noen grunn til å svartmale situasjonen i norsk skole. Vi bør generelt sett være forsiktige både med å svartmale og med å skjønne. Det er ingen tvil om at mye har gått i riktig retning i skolen. Flere fullfører videregående skole, over halvparten av elevene velger yrkesfag, og lærerne har fått et historisk løft i sin kompetanse.

Samtidig er jeg enig i at vi må ta de rapportene som kommer om vold og trusler, på det største alvor. Vi må både sikre elevenes rett til et godt skolemiljø, og vi må

sikre lærernes rett til et trygt arbeidsmiljø. Jeg ser tendenser også i representantforslaget til at man setter elevenes rett til et godt skolemiljø opp mot lærernes rett til et godt arbeidsmiljø. Vi må sørge for at vi har begge tankene i hodet samtidig.

Høyre står sammen med Fremskrittspartiet og Venstre om et forslag om en handlingsplan. Jeg mener det er behov for det, for det blir ofte slik at det løftes frem enkeltforslag uten at man får sett dem i sammenheng. Å sette partene i skolen sammen og jobbe frem en handlingsplan med oppmerksomhet på både forebygging og håndtering mener jeg vel er et nødvendig tiltak nå, særlig med den uroen som mange gir uttrykk for.

Høyre står også sammen med Venstre om et annet forslag som jeg er overrasket over at ikke har samlet et flertall i komiteen. Noen utvalgte yrkesgrupper har et særskilt vern på sin arbeidsplass i henhold til straffeloven §§ 265 og 286. Det særskilte vernet er knyttet til noen yrkesgrupper og gjelder ikke alle ansatte på samme arbeidsplass. Vi ber sammen med Venstre om at regjeringen skal vurdere å utvide dette særskilte vernet, slik at det kan gjelde alle ansatte – ikke bare lærerne, men også miljøarbeidere og andre ansatte på samme arbeidsplass som også kan være utsatt for vold og trusler.

Jeg håper flere partier tenker igjennom om det kan være fornuftig å støtte dette forslaget i dag. På vegne av Høyre tar jeg opp de forslagene hvor vi er forslagsstiller eller medforslagsstiller.

Presidenten [10:13:27]: Representanten Jan Tore Sanner har tatt opp de forslagene han refererte til.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [10:13:44]: Jeg synes det er et viktig tema som forslagsstillerne trekker fram her. Det er så viktig at Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen allerede er godt i gang med å jobbe med både utfordringene og tiltakene. Da synes jeg det er gledelig å se at Fremskrittspartiet også er opptatt av dette, og jeg ser fram til gode diskusjoner når vi skal behandle flere av regjeringens ...

(Brannalarmen går.)

Presidenten [10:14:06]: Da har brannalarmen gått, og Stortinget tar en pause i sine forhandlinger. Alle representanter bes om å forlate salen og gå til oppmøtestedet på mesaninen. Bruk tunnelen under Wessels plass og lytt til anvisninger fra brannvakt og øvrig varsling.

Stortinget avbrøt forhandlingene kl. 10.15.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 10.31.

Presidenten [10:31:58]: Da gjenopptar Stortinget sine forhandlinger. Neste taler er Anja Ninadotter Abusland.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [10:32:11]: Vi prøver igjen.

Som jeg sa, synes jeg det er et viktig tema som forslagsstillerne trekker fram, og det er så viktig at denne regjeringen allerede er godt i gang med å jobbe med både utfordringene og tiltakene. Da synes jeg det er gledelig at Fremskrittspartiet også er opptatt av dette, og jeg ser fram til de gode diskusjonene vi skal ha når vi skal behandle flere av regjeringens forslag framover.

Jeg deler den store bekymringen rundt dagens skole knyttet til skolemiljø, vold og trusler. Det er en sammensatt utfordring, og enkelttiltak alene vil ikke løse samfunnsutfordringen. Jeg hører historier om lærere som ikke tør å si ifra, og som opplever at elever nærmest gjør og sier det de vil fordi de tror at lærerne ikke kan hindre dem, og om medelever som går glipp av læring, og at trusler mot både elever og lærere nærmest er hverdagskost. Samtidig ser vi at rekrutteringen til læreryrket synker, skolefraværet til elevene øker, og for mange ungdommer faller fra. Det gjør sterkt inntrykk, for det er ikke en sånn skole vi ønsker å ha.

Samtidig er det ikke håpløst, for det er mye bra i norsk skole, og det må vi aldri glemme i denne debatten. Derfor er det så viktig og riktig at regjeringen har tatt grep. Vi har allerede vurdert og justert dagens skolemiljøbestemmelser og har tatt grep for å tydeliggjøre det i ny opplæringslov, og det var et flertall i Stortinget som sluttet seg til det. Den trer i kraft i august 2024.

Dagens opplæringslov, § 9 A, sier at hvis en som arbeider på skolen, får mistanke om at en annen som arbeider på skolen, utsetter en elev for krenkelser, skal de straks varsle rektor, og rektor skal varsle skoleeier. I den nye paragrafen som viderefører dagens § 9 A, er det fastslått at i saker hvor en lærer påstås å ha krenket en elev, trenger ikke rektor å melde fra til skoleeier så lenge påstanden er åpenbart grunnløs, eller hvis den påståtte krenkelsen klart ikke kan ha skjedd. Rektor skal likevel fremdeles melde fra i andre saker.

Det betyr at vi gir tillit og ansvar tilbake til lærerne og til rektor.

Regjeringen har også sendt på høring forslag om nye bestemmelser i opplæringsloven om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen, og det vil bli lagt fram et lovforslag for Stortinget i løpet av våren 2024. Det forslaget innebærer også en lovfesting av skolenes plikt til å forebygge.

Senterpartiet mener at en tydeliggjøring av regelverket for ansatte, både i skolen og i SFO, er viktig. Jeg

mener at det er helt nødvendig at vi klarer å tydeliggjøre hva som er lærerens handlingsrom i situasjoner knyttet til vold, trusler og fysisk inn gripen.

Himanshu Gulati (FrP) [10:35:13]: De siste årene har vi sett en dramatisk eskalering av vold og trusselhendelser i norsk skole. En av fire lærere sier at de har opplevd vold eller trusler, og vi har sett rapporter om at det er over 100 avviksmeldinger om vold og trusler hver eneste skoledag. Likevel la regjeringen i fjor fram forslag til ny opplæringslov på over 700 sider uten tiltak mot vold eller trusler.

Fremskrittspartiet fremmet i fjor vår fem konkrete forslag mot vold og trusler i skolen. Disse ble dessverre nedstemt. Det eneste forslaget som fikk flertall, var ønsket om mer statistikk, som er bra, men det viktigste er tross alt tiltak for å bekjempe den situasjonen vi ser. Fremskrittspartiet fremmet også et forslag i forbindelse med behandlingen av opplæringsloven om en handlingsplan mot vold og trusler i norsk skole. Selv det forslaget ble stemt ned av flertallet i den saken.

Cirka fra nyåret har vi sett en ny, dramatisk vending når det gjelder vold og trusler i norsk skole. Bare på de siste få månedene har vi sett hendelser med skytevåpen i norsk skole, vi har sett elever som har blitt skadet på grunn av kniv, og vi har sett en rekke tilfeller med fyrverkeri.

Vi hadde nettopp en brannalarm her i stortings salen. Det var heldigvis en øvelse, men på mange skoler der ute går brannalarmen fordi fyrverkeri fyres av i ventilasjonsanlegg, i fellesarealer eller i klasserom, og det har blitt en relativt vanlig hendelse i norsk skole. Vi har også de siste månedene sett flere skoler ta i bruk vakter som følge av slike hendelser.

Det er ingen tvil om at det er blitt en mer dramatisk situasjon i norsk skole hva gjelder vold og trusler. Det gjelder heldigvis ikke overalt, og det er mye bra i norsk skole, slik det også er blitt nevnt her tidligere i dag, men vi kan ikke lukke øynene for den dramatiske forverringen av situasjonen. Derfor har Fremskrittspartiet, etter at våre forslag ble nedstemt i fjor, kommet med nye forslag til tiltak. Vi har ikke fasitsvarene. Vi får innspill fra organisasjoner, fra tillitsvalgte, fra foreldre og fra elever som vi prøver å fremme her. Kanskje finnes det også bedre forslag, men da må de innspillene komme. Vi sitter i hvert fall ikke stille når vi ser den situasjonen som utarter der ute. Det skylder vi både lærere og elever. Vi skylder dem å ta tak i denne situasjonen, med tiltak som kan gjøre situasjonen bedre.

Vi fremmer en rekke forslag. Jeg har ikke nok tid til å gå gjennom alle nå, men jeg skal nevne noen av dem. Blant annet foreslår vi noe mange lærere og tillitsvalgte der ute etterspør, nemlig endringer i § 9 A-5, slik at de

reglene som skal beskytte elever mot krenkelse, ikke står i veien for at lærere kan ta tak i vold og trusselsituasjoner. Vi mener også at vi må lære av dem som får det til, enten det er i vårt eget land eller i utlandet.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [10:38:15]: Dermed har representanten Himanshu Gulati tatt opp de forslagene han refererte til.

Grete Wold (SV) [10:38:28]: Selvsagt skal alle elever og lærere ha et trygt og godt skolemiljø. Ikke bare er det avgjørende for elevenes læring, men alle lærere og ansatte i skolen skal ha et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Det er ikke noe vi kan vurdere eller drøfte; det er et faktum, og det er lovbestemt. Jeg har derfor stor forståelse for den utålmodigheten forslagsstillerne viser med dette forslaget, da vi stadig får tilbakemeldinger om at mange opplever nettopp en utrygg og uakseptabel skole- og arbeidshverdag. Men som Utdanningsforbundet skriver i sitt høringssvar: Det trengs en bredere inngang til tiltak enn det som foreslås her.

Løsningen er mer sammensatt. Det handler om mye mer enn utestengelse, flytting av elever som egentlig trenger tettere oppfølging, eller stadig strengere reaksjoner. Det handler om nok kvalifiserte lærere i klasserommet. Det handler om å styrke skolen med flere yrkesgrupper, som miljøarbeidere og folk med sosialfaglig kompetanse, altså laget rundt eleven, som så mange snakker om, og et støtteam til læreren i klasserommet. Det handler om å forstå hvorfor disse krevende situasjonene oppstår, og om å stoppe dem. Det handler om en praktisk og variert skole, der alle får muligheten til å mestre, og det handler om samarbeid med andre aktører, som også jobber med å følge opp disse barna.

I forrige uke besøkte jeg skoleledelse og rektorer på Gjøvik. De har veldig god erfaring med sitt læringsmiljøteam, som jeg fikk møte og også lære av – et team på fem som jobber ut mot alle skoler, fra 1. til 10. trinn, både forebyggende og i enkeltsaker. Det de er opptatt av, det som er deres suksess, er at de møter elever og lærere som en gruppe. De ser ikke på en enkelt elev som et problem, men skaper et trygt og godt klasserom for fellesskapet. De beskrev det som at man må ha en offensiv og god lagoppstilling når man skal vinne en fotballkamp. Man må øve på å kommunisere på og utenfor banen. Man øver på å score mål sammen. Man øver ikke på å hindre selvmål.

Det var et bilde som i hvert fall ga meg mening, og som kunne vise hva som skal til for å snu nettopp den negative utviklingen vi ser. Så jeg anbefaler statsråden å ta en liten titt til Gjøvik – og til noen få andre kommuner, som også har slike gode team.

Utrygge skolemiljø er et stort problem. SV fremmer derfor nå et forslag om å se helhetlig på dette og utarbeide en stortingsmelding for et trygt skolemiljø. Det er ingen enkeltstående tiltak som kan løse det, vi må vi se det i en større sammenheng.

Vi mener at vi er på overtid for å få på plass en opptrappingsplan for å styrke laget rundt eleven. Det er tid for å handle. Dyktige mobbeombud har vi mange steder, men kvalitet og mandat er uklart, så det er behov for en bedre organisering for at disse skal kunne øke relevansen, og at de også blir bedre brukt. Vi foreslår derfor en nasjonal organisering av disse.

Jeg håper at vi kan finne en felles tilnærming til dette alvorlige temaet, men bredere enn det dette forslaget inviterer til.

Abid Raja (V) [10:41:34]: Dette forslaget handler om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole. De siste årene har det kommet urovekkende historier om uakseptable hendelser, som framstår å være av større omfang enn vi kanskje har trodd. Når vanskelige situasjoner oppstår på skolen, er det alvorlig for alle involverte, voksne og barn.

Det er viktig å sørge for at de som jobber på skolen og opplever vold eller trusler, har særskilt beskyttelse og et særskilt vern. Derfor har vi i Venstre, sammen med Høyre, foreslått at det særskilte vernet som i dag gjelder dem som underviser, utvides til alle yrkesgrupper i skolen. Det burde i grunnen være selvsagt at alle som jobber i skolen, har likt vern mot trusler og vold.

De siste 20 årene er det blitt slik at elevene har en lovfestet rett til et trygt og godt skolemiljø. Et godt og trygt skolemiljø vil mange argumentere for er en forutsetning for veldig mye annet vi prøver å få til i skolen. For å lære, mestre og utvikle ferdigheter og talenter er det en forutsetning at det føles trygt og godt i klasserommet og skolegården, at du slipper å bekymre deg, og at læreren din og skoleledelsen har en verktøykasse for å ta godt vare på deg og dem rundt deg, og for å ta tak i skoleutfordringer i klassen og jobbe forebyggende. Når alt dette fungerer, vil det bidra til at flere elever i norske klasserom lærer, trives og utvikler sine ferdigheter og blir den aller beste versjonen av seg selv. Når det arbeidet fungerer, er skolen også et bedre sted å være for lærere, miljøarbeidere, helsearbeidere, SFO-ansatte og ikke minst eleven selv. Det er det arbeidet vi må lykkes bedre med.

Voldshendelsene i skolen er alvorlige, og vi skal etterstrebe en inkluderende skole der det skal være rom for alle og trygt å være for alle. Den praksisen vi har, og den verktøykassen vi gir skolen, bør fungere allerede fra 1. klasse – når seksåringene kanskje sliter med å sitte stille og kanskje ikke helt har lært seg hvordan man skal håndtere konfliktsituasjoner. Det vi lærer våre elever av

sunn sosial omgang fra tidligst mulig alder, er noe de kan ha med seg når de vokser opp og blir litt eldre, i ulike klasserom.

Skolen skal være trygg for alle – for alle elever, for lærere og for alle yrkesgrupper som jobber der. Derfor mener vi i Venstre at det er viktig at det lages en handlingsplan for å ta tak i de utfordringene som de ansatte i skolen opplever i dag. Jeg skulle selvfølgelig ønske at komiteen hadde klart å finne en bedre måte å styrke vernet av de ansatte som opplever vold og trusler på. Det skulle jeg ønske vi hadde klart, men jeg anbefaler allikevel de forslagene som Venstre er med på.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:44:40]: Jeg deler forslagsstillernes uro for utviklingen når det gjelder trusler og vold i skolen. Det er uakseptabelt at ansatte og elever utsettes for vold, og regjeringen tar elevers og ansattes trygghet på aller høyeste alvor.

Dette er ikke en problemstilling regjeringen kan løse alene. Vi skal sikre gode rammer for arbeidet. Arbeidsgiverne må gjøre jobben på den enkelte skole, og i sektoren må vi sammen ha tett dialog om hvordan vi kan jobbe bedre, og hva som trengs. Derfor har jeg invitert partene i skolen til et møte for at vi sammen kan drøfte hva som bør gjøres, og av hvem, for å møte utfordringene med vold og trusler i skolen. Jeg er opptatt av at vi skal samsnakke oss, og at vi sikrer at alle bidrar med sitt og trekker i samme retning, på tvers av våre ulike ståsteder og ansvar.

Jeg mener at den nye opplæringsloven – sammen med det nylig oversendte lovforslaget om fysisk inngripen – står seg godt i møte med de utfordringene som skolen har med vold og trusler. Lovforslaget om fysisk inngripen tydeliggjør skoleansattes adgang til å gripe inn fysisk for å avverge skade på personer eller eiendom. Lovforslaget inneholder også en forebyggingsplikt, og vi skal sørge for at skolene får god veiledning i disse reglene.

I ny opplæringslov er skolemiljøreglene justert for å gjøre det helt klart at lovverket ikke står i veien for at ansatte skal kunne stoppe alvorlige hendelser som vold og mobbing. Ny opplæringslov viderefører dagens terskel for tvungent skolebytte, som er at elevenes oppførsel må gå alvorlig ut over tryggheten eller læringen til en eller flere medelever. Terskelen tar høyde for at skolebytte er inngripende, men er et tiltak i grove tilfeller.

Skoleeier og skoler har og skal ha handlingsrommet de trenger til å velge forebyggingstiltak som de selv mener er mest virkningsfulle. Jeg ønsker ikke å detaljstyre skolehverdagen med pålegg om bruk av en bestemt forebyggingsmodell eller andre tiltak. Skoler er ulike og kan ha helt ulike utfordringer og behov. For at skoleeierne skal kunne forebygge godt og styrke laget rundt elev-

en, er gode økonomiske rammebetingelser viktig. I statsbudsjettet for inneværende år øker vi derfor de frie inntektene til kommunesektoren med 6,4 mrd. kr.

Jeg mener at forslagsstillernes forslag ikke vil løse problemet. Vi har foreslått flere viktige grep, og jeg vil ha dialog med partene i skolen om hvordan vi kan løse problemene.

Presidenten [10:47:31]: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H) [10:47:44]: Jeg er enig med statsråden i at opplæringsloven, som ble vedtatt i Stortinget i fjor vår, sammen med forslaget som Stortinget nå behandler om de rettslige rammene når lærere må gripe inn fysisk, er viktige og bidrar til gode avklaringer. Samtidig ser vi at det er behov for flere tiltak. Det er bakgrunnen for at Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet fremmer forslaget om en handlingsplan som er godt forankret i sektoren, og Høyre og Venstre fremmer et forslag som skal sikre alle ansatte i skolen den samme utvidede sikkerheten i henhold til straffeloven § 265 og § 286. Hvordan ser statsråden på at noen ansatte i skolen har et sterkere vern enn andre når de blir utsatt for vold og trusler?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:48:46]: Straffeloven §§ 265 og 286 gir noen yrkesgrupper, deriblant personer som har ansvar for opplæring, et særskilt vern mot vold. Straffeloven gir imidlertid et godt strafferettslig vern for alle personer og yrkesgrupper. At f.eks. assistenter og miljøarbeidere ikke er omfattet av det særskilte vernet, betyr ikke at disse yrkesgruppene ikke har et strafferettslig vern mot vold og trusler.

Jan Tore Sanner (H) [10:49:19]: Det er riktig at alle har et vern, men det er også slik at man gjennom loven har definert det dit hen at det er noen på en arbeidsplass som har særskilt vern, og andre har det ikke. Det betyr at miljøarbeidere, assistenter og andre på skolen ikke har det samme vernet på sin arbeidsplass som lærere. Så mitt spørsmål er: Vil statsråden vurdere i samarbeid med justisministeren å sikre alle ansatte på en arbeidsplass det samme vernet, og at man ikke skiller ut én yrkesgruppe?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:50:02]: Det er viktig at det – i de tilfellene representanten viser til – også må vurderes å ta ut tiltale etter de generelle straffebudene, som er §§ 263 og 271. Det er også viktig fordi det på bakgrunn av rettspraksis uansett vil anses som en skjerpende omstendighet i straffeutmålingen dersom trusler eller vold rettes mot yrkesutøvere som er i en utsatt posisjon, selv om de ikke er gitt et strafferettslig vern etter loven. Jeg mener at det er godt ivaretatt der.

Jan Tore Sanner (H) [10:50:39]: Statsråden svarer ikke på mitt spørsmål. Hun sier det er godt ivaretatt, men spørsmålet er om det er godt nok. La meg gjenta spørsmålet – og det er egentlig et ja eller nei-spørsmål: Vil statsråden ta initiativ til at alle ansatte på samme arbeidsplass får det samme vernet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:51:01]: For meg er det viktig at det er et godt strafferettslig vern for alle personer og yrkesgrupper. Jeg mener at det at disse yrkesgruppene, som f.eks. assistenter og miljøarbeidere, ikke er omfattet av det særskilte vernet, ikke betyr at de ikke har et strafferettslig vern mot vold og trusler. Jeg mener det også er godt ivaretatt i rettspraksis at når de er i en utsatt posisjon, skal det anses som en skjerpende omstendighet i straffeutmålingen.

Himanshu Gulati (FrP) [10:51:36]: En av de bekymringsfulle trendene jeg hører om rundt omkring på skolene, er at det fyres av fyrverkeri inne på skoler, også i ventilasjonsanlegg, og det har også vært elever som har blitt skadet på grunn av slike hendelser. Jeg lurar på om statsråden er kjent med hvor mange fyrverkerihendelser det har vært på norske skoler, enten dette året eller i fjor?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:52:00]: Det er helt uakseptabelt at lærere eller elever opplever vold i skolen. Jeg vil understreke at skoleeierne har en plikt til å ivareta elevene etter opplæringsloven og lærere og andre ansatte etter arbeidsmiljøloven. Skolen skal være et sted der elevene og de ansatte er trygge, der de trives, og der de lærer. Når det gjelder spørsmålet konkret, er jeg kjent med at det har skjedd, i hvert fall på en enkelt skole, og det er absolutt slikt som ikke skal skje. Det tar jeg på høyeste alvor.

Grete Wold (SV) [10:52:45]: Det er ikke noen tvil om at både vold og trusler, mobbing og uakseptable forhold i skolen er veldig alvorlig. Jeg oppfatter innlegget fra statsråden slik at dette er noe statsråden tar på høyeste alvor, og at hun tar inn alle som trenger å mene noe om dette. Veien å gå her er selvfølgelig forebygging. Det er vi alle enige om. Så er det noen situasjoner hvor det allikevel ikke har latt seg gjøre, og som blir ganske alvorlige. Da er det viktig at alle som trår til, er habile og faktisk klarer å ha nyanserte og gode innfallsvinkler til hvordan man skal løse situasjonen. I den forbindelse er det mange steder mobbeombud, som er en mer uavhengig instans, som kan gå inn og bistå litt i disse situasjonene, men det er litt ulikt organisert. Er mobbeombud noe statsråden også vil se på, og har statsråden noen tanker om hvordan denne organiseringen kan se ut?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:53:30]: Jeg synes representanten er inne på et veldig viktig moment og tema og en viktig satsing. Det handler om at vi er nødt til å se på hvordan systemet er i dag, for det er åpenbart ikke godt nok når vi hører det vi hører, og ser de statistikkene som vi har sett. Slik har det vært over tid. Vi så at voldsstatistikken i skolerapporteringen skjøt fart i 2013–2015, hvis jeg husker riktig – jeg må ta et lite forbehold om det. Det er absolutt viktig å snu alle steiner for å passe på at vi har den beste, mest treffsikre ordningen for å sikre at alle elever og ansatte er trygge på skolen.

Abid Raja (V) [10:54:26]: De av oss som lyttet til spørsmålene fra Jan Tore Sanner, observerte at statsråden ikke engang prøvde å svare på spørsmålene. Det er nesten sånn at statsråden like gjerne kunne sagt at hun ikke hadde tenkt å svare på spørsmålene han stilte, selv om han stilte dem tre ganger. Det er egentlig litt uavklart om det er noe poeng å stille spørsmål i dette replikkordskiftet.

Jeg tenker jeg kan gjøre et forsøk allikevel. Mitt spørsmål er veldig kort, enkelt og greit og kan la seg bli besvart. Det er: Hva gjør at statsråden tenker at de øvrige yrkesgruppene i skolen ikke fortjener et særskilt vern?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:55:09]: De øvrige yrkesgruppene har et særskilt vern, for det vil ses på som en skjerpene omstendighet i straffutmålingen dersom trusler og/eller vold rettes mot yrkesutøvere som er i en utsatt posisjon, selv om de ikke er gitt et særskilt vern etter loven. Det mener jeg er godt ivaretatt, og derfor vil jeg ikke prioritere det arbeidet nå.

Presidenten [10:55:36]: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Øystein Mathisen (A) [10:55:51]: Jeg ønsker å gjøre som mange andre har gjort tidligere her, og det er å berømme forslagsstillerne for å løfte et veldig viktig og alvorlig tema som engasjerer mye. Det engasjerer foreldre som er bekymret for ungene sine på skolen, og det er arbeidshverdagen til mange lærere. Samtidig må vi trekke fram og fokusere på det som også fungerer veldig godt, selv om vi har noen alvorlige tilfeller ute i skolen.

I går besøkte jeg Utdanningsforbundet i Bodø og snakket med dem om bl.a. dette. De er enig i at over tid, over en lengre periode, har man sett en negativ utvikling. Det har oppstått vanskelige elevsaker, og det har også har vært bekymring over hva som er handlingsrommet til læreren i klasserommet. Med endringen som skjedde under den forrige regjeringen, ble disse bekym-

ringene større. Dem jeg besøkte, var veldig glad for det som kommer nå, og som tydeliggjør fysiske inngrep og tiltak for å avverge skade. De mente at det klarer mye opp i et regelverk som ikke har vært tydelig nok for dem. Disse lærerne peker også på at vi må styrke laget rundt eleven og den tidlige innsatsen for å løse vanskelige saker før de blir enda mer alvorlige. Man har allerede sett, fra barneskoler, hvordan mange av de mest alvorlige tilfellene har utviklet seg. Å komme inn med rett kompetanse til rett tid for å løse det er avgjørende.

Denne regjeringen tar denne saken på alvor og har kommet med mange tiltak som er svært viktige for å snu den negative trenden som har vært over tid. Den generelle innsatsen mot mobbing er også styrket med nye 35 mill. kr til tiltak som vi vet fungerer, og som er avgjørende for å hjelpe dem som står i en vanskelig situasjon.

Vi skal ha en god og trygg skole i Norge både for elevene, for lærerne som jobber i skolen, og for alle de andre yrkesgruppene som gjør en kjempegod jobb for å lage en trygg og god skole som elevene lærer i, er motivert i og trives godt i.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:58:24]: Takk til representantene for å løfte et viktig tema.

Det er veldig mye bra i norsk skole. Hver dag jobber mange dedikerte ansatte for at barna våre skal trives og utvikle seg både faglig og sosialt. Samtidig har vi også noen utfordringer som vi politikere på alle nivåer må ta på høyeste alvor.

Skal vi få muligheter til å lykkes i arbeids- og samfunnslivet, er fullført og bestått videregående opplæring avgjørende viktig. Forutsetningen for å lykkes i videregående skole er grunnleggende ferdigheter. Skal man lære å lese, skrive og regne skikkelig, må man føle mestring og læringsglede. Trivsel hos både elever og ansatte er helt grunnleggende for å skape kultur for læring. Alle som er opptatt av kunnskap i skolen, må derfor også være opptatt av skolemiljø og at både elever og lærere trives på skolen.

Lovhjemler og paragrafer kan regulere mye i samfunnet vårt, men ikke løse alle utfordringer. En skole der elever og lærere trives, og der det er kultur for læring – der alle er trygge på at det er lov både å feile og å lykkes – er jeg overbevist om at man skaper først og fremst gjennom godt lederskap.

En god skole med kultur for læring krever godt lederskap på alle nivåer. Kommunestyret og fylkestinget som skoleeier har et særskilt ansvar for å bidra til godt lederskap, og de har ansvaret for å legge til rette for et godt skole-hjem-samarbeid. For å lykkes med å løse utfordringer i skolen er vi avhengig av at vi har skoleeiere som legger til rette for at skoleledere og lærere har de rammene og den oppfølgingen de trenger for å jobbe

strategisk og godt med kvalitetsutvikling og løft av elevenes læringsresultater, og det må være en klar plan for et strategisk samarbeid med foresatte gjennom hele skoleløpet.

Det er sentralt at skoleledere har tid og kompetanse til å lede profesjonsfelleskapet, støtte det pedagogiske utviklingsarbeidet og sikre et godt og trygt lærings- og arbeidsmiljø. Kvalitet i skolen sikres gjennom langsiktig strategisk arbeid, med tydelig faglig forankring og felles forståelse på tvers av eiere, ledere og lærere. Foresatte må også være informert om skolens mål og prioriteringer; da kan de være trygge foresatte og gode medspillere.

Høyre mener det er avgjørende å synliggjøre skoleeiers rolle og ansvar, og at det gjennomføres tiltak for å minske forskjeller og styrke kvalitetsutviklingen gjennom profesjonelt skoleeierskap. Skoleeier har ansvaret for at det er et lag rundt læreren slik at læreren kan være en tydelig leder i klasserommet og prioritere undervisningen.

Elevene våre fortjener en god og trygg skolehverdag med lærere som er trygge ledere i klasserommet. De er framtiden vår, og vi både ønsker og trenger at de får oppleve mestring og læringsglede.

Himanshu Gulati (FrP) [11:01:42]: Jeg vil sitere:

«Det har gått fra vondt til verre. Utviklingen er veldig negativ og bekymringsfull. Dette er en situasjon vi ikke kan leve med lenger.»

Dette er fra lederen av Utdanningsforbundet. Det gjør meg derfor enda mer skuffet at flere av de gode tiltakene som har vært fremmet i salen det siste året, har blitt nedstemt, på samme måte som i dag, inkludert forslaget om en handlingsplan mot vold og trusler i skolen, noe jeg mener vi absolutt trenger.

Alt er likevel ikke helsvart. Det er også eksempler på prosjekter som fungerer der ute. Et slikt eksempel er sosialagentprosjektet i Oslo, som jeg er glad for at Fremskrittspartiet i samarbeidet om styret i Oslo har fått gjennomslag for skal økes, og som vi konkret foreslår her i salen i dag. Det er noe som har fungert, og som faktisk ble satt i gang under forrige byråd i Oslo, men som vi heier fram, fordi det gir resultater. Vi ønsker at det skal implementeres flere steder.

Kampen mot vold i skolen henger også sammen med kampen mot mobbing, for vi ser at mobbing og vold dessverre går mer inn i hverandre i skolene. Et av forslagene som vi også fremmer her, er at det skal være lettere å flytte mobber i langvarige mobbesaker, altså å pålegge vedkommende å bytte skole. Vi ser der ute at terskelen for dette er veldig høy, og i de tilfellene hvor en kommune vedtar flytting av mobber, kommer ofte statsforvalter og snur sakene. Jeg har møtt flere av landets statsforvaltere som sier at de dessverre blir nødt til

å snu saker fordi terskelen i loven er høy. Derfor tar vi i Fremskrittspartiet ansvar og fremmer tiltak som gjør at den terskelen skal senkes.

De forslagene som vi fremmer i dag, er ikke tilfeldige forslag. De er basert på innspill fra lærerorganisasjoner, tillitsvalgte og andre eller basert på erfaringer fra både inn- og utland hvor vi ser at tiltak gir resultater. Uansett er vi nødt til å vise handling for å snu trenden. Den vil ikke gå over av seg selv.

Avslutningsvis vil jeg også si noen ord om det med særskilt vern, som bl.a. Høyre og Venstre har tatt opp. Allerede i dagens lov har jo lærere et særskilt vern, men Fremskrittspartiet har også tidligere tatt opp i Stortinget at den loven knapt ser ut til å være verdt papiret den står på. Når vi ser den utviklingen som har vært med at en av fire lærere nå opplever vold og trusler i skolen, og at det ikke følges opp på en god nok måte, kan vi ikke si at det vernet i loven faktisk fungerer. Før vi eventuelt utvider det vernet, mener vi at det er viktig at vi fyller dagens særskilte vern for lærere med innhold, slik at lærerne faktisk blir ivaretatt, og at de sakene prioriteres. Det kan ikke sies å være tilfellet når man ser det store antall tilfeller av vold og trusler i skolen i dag.

Elise Waagen (A) [11:04:51]: Jeg føler et behov for å rette opp noe av virkelighetsforståelsen til representanten fra Fremskrittspartiet, for det er ikke et Dokument 8-forslag med fem punkter, etter at man gikk ut av regjering, som kommer til å endre situasjonen i skolen. Dette er en situasjon som har pågått over tid, også da Fremskrittspartiet satt i regjering selv.

Hvis jeg ikke husker helt feil, var det også med Fremskrittspartiet i regjering at man innførte § 9 A-regelen. 9 A var viktig, men det skapte også et vakuum for lærerne, som nå har vært usikre på situasjonen og når man kan gripe inn fysisk. Den opprydningen går nå denne regjeringen i gang med, og vi har derfor nå til behandling endringer i loven, i vår egen komité.

Dette er bare ett av eksemplene på at regjeringen tar dette på største alvor og nå også rydder opp i noe av usikkerheten som Fremskrittspartiet var med og skapte. Det er ikke en kvikkfiks, og nettopp derfor er det så viktig at statsråden har innkalt til hastemøte og er på lag med dem som jobber i skolen. Vi har bevilget mer penger til Læringsmiljøprosjektet, et prosjekt som viser resultater for skolemiljøene. Det er også eksempler på enkeltskoler som har klart å snu resultatene, men etter at Fremskrittspartiet og Høyre kom inn i kommunestyrene, velger man dessverre å kutte i viktige miljøtiltak på de skolene, nettopp fordi man prioriterer annerledes.

Dette koker ned til et ressurspørsmål flere steder. Derfor er det viktig at denne regjeringen har prioritert mer til kommunene, og at vi nå venter på endringer i

inntektssystemet. Det står i kontrast til Fremskrittspartiets regjeringspartner, som vil kutte 5 mrd. kr til kommune og fylkeskommune.

Vi står på trappene til å få ungdomsmeldingen overlevert Stortinget i løpet av året. Et av de viktigste temaene i den saken er å styrke laget rundt, nettopp for å kunne forebygge bedre. Så denne regjeringen leverer, vi følger opp overfor de ansatte i skolen, og jeg mener at dette er nødvendig etter usikkerheten som bl.a. Fremskrittspartiet har vært med på å skape.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:07:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Lars Haltbrekken om bynasjonalparker (Innst. 241 S (2023–2024), jf. Dokument 8:78 S (2023–2024))

Presidenten [11:07:39]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Første taler er Mani Hussaini, for sakens ordfører, Tobias Hangaard Linge.

Mani Hussaini (A) [11:08:04]: Først og fremst vil jeg takke representanten Lars Haltbrekken for å ha fremmet dette forslaget. Jeg vil også takke komiteen for gode forhandlinger og merknader.

Denne saken tror jeg det er mange som brenner for, og det er først og fremst fordi oppmerksomheten rundt natur har kommet til overflaten. Mange av oss har kjempet for å snakke mer om naturpolitikk, og jeg er ganske sikker på at det etter NRK-programmet «Oppsynsmanen» også er blitt en diskusjon i befolkningen. Det er veldig bra.

Så til det konkrete forslaget fra SV: Naturmangfoldloven har fem verne kategorier der det overordnede formålet alltid er å ta vare på ulike former for naturverdier. De tre verne kategoriene naturreservater, landskapsvernområder og nasjonalparker har blitt brukt til å bevare flere bynære naturområder. Likevel mener flertallet i komiteen at vi ikke bør gå inn for å lage en sjettede kategori når det gjelder vern, altså bynasjonalparker.

Det er mange gode grunner til ikke å gjøre det. Det er først og fremst fordi vi har tre verne kategorier som blir

brukt til det i dag. Jeg tror også, hvis vi ser på det fra et overordnet perspektiv, at vi i løpet av vinteren har lært en annen ting. Det er at naturpolitikken ikke nødvendigvis er helt helhetlig, og at det å fragmentere ved å ta inn nye lover ikke nødvendigvis vil være med og gjøre det enklere å fatte gode naturvedtak. Derfor er jeg veldig glad for at regjeringen og klima- og miljøministeren har varslet at det kommer en egen stortingsmelding når det gjelder oppfølging av naturavtalen. Der skal man gå gjennom hvordan man på best mulig måte lager en helhetlig politikk som gjør at alle tre forvaltningsnivåer kan samarbeide på en bedre måte, og dermed gjøre det enklere å kunne verne den typen områder som SV tar til orde for.

Igjen vil jeg takke komiteen og representanten Haltbrekken for å ha fremmet denne saken.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:10:59]: Som Oslo-jente som er veldig glad i Oslomarka, og som hadde sin første jobb som 13-åring på Skjennungstua i Nordmarka, vet jeg verdien av naturområder nær byene. Jeg er veldig glad for at vi med dagens vernekategorier har vernet mange by- og tettstedsnære områder som har betydning for naturmangfoldet, men også for befolkningens friluftsliv, enten det er Bymarka i Trondheim eller Lillomarka og Østmarka i Oslo. Det viser nettopp at naturmangfoldloven har tilstrekkelige virkemidler for å bevare by- og tettstedsnære naturområder og sikre representativt vern.

Vi vet at vernekategoriene, slik som naturreservater, landskapsvernområder og nasjonalparker, har blitt anvendt for å bevare slike bynære naturområder, og at formålet med de vernekategoriene vi har i dag, ofte er å sikre varierte økosystemer – ofte større økosystemer – som er frie for menneskeskapte inngrep. Behovet for en egen bestemmelse om bynasjonalparker har vært diskutert flere ganger. Biomangfoldlovutvalget, som vurderte det sist, gikk ikke videre med det. Selv om det er visse områder i byer og tettsteder som kan ha unike historiske eller økologiske kvaliteter, og selv om det er et behov for at kommunene gjennom sin arealforvaltning ivaretar disse arealene særskilt, er det utfordrende å definere og regulere disse som nasjonalparker. Ladehalvøya består f.eks. av bebygde areal i form av industri, næringsliv og boliger, og der er det derfor ikke særegne økosystemer eller landskap.

Vi har en plan- og bygningslov som gir kommunene verktøyene de trenger for å forvalte disse grøntområdene på en ganske effektiv måte. Videre har vi statlig sikrede friluftsområder som gir varig beskyttelse og sikrer tilgang til naturområder for allmennheten. I svaret fra statsråden kommer det fram at det er 2 300 slike statlig sikrede friluftsområder, og 24 av disse ligger i Trondheim, hvorav 3 på Ladehalvøya.

Så vil jeg at vi skal løfte blikket litt. Litt uavhengig av diskusjonen om Ladehalvøya, som jeg forstår er utgangspunktet for dette representantforslaget, vil jeg bare bemerke generelt at det er et veldig stort problem i mange byområder at det mangler boliger, og at de som ikke har foreldrebanken i orden, ikke kommer seg inn på boligmarkedet. Vi ønsker en byutvikling som balanser hensynet til gode naturområder, grøntområder, med at vi bygger boliger som folk har mulighet til å bo i, og at vi unngår spredt bosetting og mer utbygging i uberørt natur. Det må også gjenspeiles i regelverket vårt – vi må bygge mer der hvor det allerede er bygget, og ikke mindre. Med dagens regelverk mener jeg vi kan sikre det på en god og balansert måte, også i tett befolkede områder, slik at vi bevarer biodiversitet og arts mangfold, men også skaper mer bærekraftige og attraktive bymiljøer for kommende generasjoner.

Lars Haltbrekken (SV) [11:14:15]: Det å ta vare på natur nær der folk bor, er svært viktig. Det å ta vare på hverdagsnaturen som gjør at folk enkelt kan komme seg ut og få oppleve nære naturverdier, er avgjørende. Norge har vært gode til å verne høyfjellet. Vi kom sent i gang med opprettelsen av nasjonalparker, men når vi først kom i gang, fikk vi vernet store, viktige og flotte fjellområder som vi har tatt vare på for ettertiden.

Det vi har vært mindre gode på, er å verne de artsrike områdene i lavlandet, særlig rundt der folk bor. Det er noe av bakgrunnen for at vi har reist dette forslaget om å få en egen lovbestemmelse i naturmangfoldloven som gjør at man kan opprette bynasjonalparker. Vi tok utgangspunkt i Ladehalvøya i Trondheim, som er et artsrikt område med mye natur nær en sterk befolkningsskonsentrasjon. Det er et område som er mye brukt til friluftsliv, men det er også et område som stadig trues av ulike utbygginger.

I fjor høst ble det inngått en avtale mellom bl.a. Høyre og Miljøpartiet De Grønne i Trondheim om at man skulle opprette en bynasjonalpark på Ladehalvøya. For å få til dette trenger man en lovhjælp. Derfor synes jeg det er utrolig trist at Høyre i Stortinget ikke ønsker å støtte sine partikolleger i Trondheim for å få sikret at man faktisk kan få opprettet en sånn bynasjonalpark.

Hvis vi løfter blikket opp fra Trondheim, noe det kan være grunn til å gjøre av og til, er det flere andre byer hvor dette også er en diskusjon som pågår. Blant annet i Oslo har det vært foreslått å opprette bynasjonalparker ulike plasser, og det er også andre byer i Norge som ville kunnet ha stor nytte av dette. Hvis vi ser til våre naboland, har Sverige vært tidlig ute med opprettelsen av den typen bynaturparker.

Jeg tar med det opp forslaget SV med flere står bak.

Presidenten [11:17:21]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [11:17:40]: Venstre støtter forslaget om at vi også bør opprette en kategori med bynasjonalparker i Norge, og takker derfor for at dette forslaget er lagt fram. Representanten Haltbrekken nevnte at det også har vært forslag om bynasjonalparker i Oslo. Så vidt jeg erindrer, gikk jeg i kommunalvalget tilbake i 2003 til valg på å opprette en bynasjonalpark i Oslo, så det har ligget der lenge. En av grunnene til det er at selv om Oslo har marka, er det i byggesonen det største biologiske mangfoldet er.

Den gangen var det å se til Sverige, som også ble nevnt her. Kungliga Djurgården er en bynasjonalpark som ble etablert i 1995. Naboen til Djurgården, også kjøpt av Karl Johan i 1837, er Bygdøy i Oslo, som også kunne vært en bynasjonalpark. Nå ble det riktignok vernet som et kulturmiljøfredningsområde, så det har sitt vern, men det viser allikevel at vi også kan ha behov for bynasjonalparker. Finland har ti bynasjonalparker og har hatt denne vernekategorien siden 2005.

Det er ingen motsetning mellom å ha bynasjonalparker som en vernekategori og å ha de andre. Vi har nasjonalparker, naturreservater og landskapsvernområder. De skal brukes der det er riktig. Det er ikke noen konkurranse om hva som er bedre enn det andre, men det gjelder å bruke riktig vernekategori. Da kan bynasjonalparker også være et verneformål vi trenger. Ellers må vi ofte gjøre som på Bygdøy og ty til kulturminneloven og det som blir den framtidige kulturmiljøloven, eller andre formål som også ble nevnt, og ha statlig sikrede friområder.

Problemet er at hvis man ikke har muligheten til å se på en bynasjonalpark over et større område, blir vernet veldig ofte mye mer fragmentert. Da må man se på de ulike bitene og hvor de kan passe inn, om det er naturverdier, friluftsområde eller vern som må inn, og så får man ikke den helheten der vi tar vare på naturverdiene sammen med kulturlandskapet på viktige områder – enten det er på Ladehalvøya, Bygdøy eller øyene i Oslo, som også kan være et område hvor man trenger dette – og ser dette sammen med de nasjonale og historiske verdiene.

Bynasjonalpark er en mulighet som virker godt i Sverige og Finland, og vi burde innføre den samme kategorien – ikke for at det skal være overalt, men for at den kan brukes der det er riktig, og gi det beste vernet.

Une Bastholm (MDG) [11:20:54]: Takk til SV for et godt forslag om å få på plass en lovparagraf for etablering av bynasjonalparker. Det er også noe Miljøpartiet De Grønne og ikke minst Naturvernforbundet har job-

bet en del med i Trondheim. Vi er enig med SV i at det kan være behov for en ny nasjonalparkkategori.

Da vil jeg begynne med å si at vi også er enig i at det er viktig å fortette, men hvis fortetting er hovedargumentet mot mer helhetlig vern i byområdene, er det en oppskrift på nedbygging av naturen og kulturarven.

Byene våre er ofte etablert i områder med gunstig klima og fruktbar jord og spesielt rik natur. Det var derfor folk bosatte seg der i utgangspunktet. I mange tilfeller ligger byene våre der elvene renner ut i havet, enten man tenker på Trondheim, Fredrikstad, Drammen eller Porsgrunn. I tillegg til å være attraktive steder for mennesker å bosette seg er sånne områder også «hotspots» for dyreliv og biologisk mangfold. Selv om mye av denne naturen ofte er ødelagt, er det også mye igjen å ta vare på, og mange steder er det også store muligheter for å restaurere og reparere mye av den naturen som har gått tapt.

I mange tilfeller har et stort artsmangfold utviklet seg i samspill mellom natur og mennesker over mange hundre år. Ladehalvøya i Trondheim er et eksempel på det. Bygdøy i Oslo er nevnt. Vi kan også si at Ekebergåsen i Oslo er et eksempel på det.

Jeg har lyst til å bringe inn et perspektiv til, for den egentlig aller største og viktigste gevinsten ved dette forslaget handler om trivsel, nærhet til grønne områder og tilgang på naturopplevelser for folk i byene våre. Her er det enormt store verdier å ta vare på, som vi selvfølgelig også må ta vare på for framtidige generasjoner. Det er også økonomisk rasjonelt, for vi vet at det å investere i folkehelse også gjør at vi får mindre utgifter til helse. En rapport fra Vista Analyse viste oss at Norge kan hente ut en samfunnsøkonomisk gevinst på inntil 80 mrd. kr i året gjennom mer fysisk aktivitet og friluftsliv.

Det å ta vare på nærområdene der folk bor, er altså noe av det aller mest effektive man kan gjøre for å realisere noe av den gevinsten. Jeg synes representanten Ola Elvestuen veldig tydelig fikk forklart hvorfor vi da mangler en lovparagraf som gir muligheten til det helhetlige vernet som en del bypolitikere rundt omkring i landet nå ønsker seg.

Dette forslaget blir ikke vedtatt i dag, men jeg håper at det vil leve videre, og at noen av partiene som nå er skeptisk, kanskje vil revurdere det – og det kan jo hende, som et eksempel, at statsråden kommer tilbake med et initiativ på egen hånd en dag.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:23:59]: La meg starte med å si at jeg deler representanten Haltbrekkens ønske om å ta vare på naturen i og nær byer og tettsteder.

Spørsmålet om hvorvidt vi skal lage en egen lov-hjemmel for å verne bynasjonalparker ble samtidig

grundig vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av naturmangfoldloven. Jeg er enig i konklusjonen som Stoltenberg-regjeringen traff den gang: at man ved eksisterende vernehjemler og gjennom annet lovverk kan beskytte denne typen natur godt, og at en bestemmelse om bynasjonalparker ikke i seg selv er nødvendig eller hensiktsmessig.

Bynære naturområder utenfor de mer bebygde områdene har vi allerede vernet en del av etter naturmangfoldloven, senest Østmarka nasjonalpark. Det vil også bli vernet flere by- og tettstedsnære områder i årene som kommer, med de eksisterende vernekategoriene i naturmangfoldloven.

Jeg mener det er viktig å ta godt vare på naturen, og regjeringen har både lagt fram og jobber med en rekke ulike tiltak som vil styrke arbeidet og bidra godt til det.

Regjeringen vil for det første gi kommunene bedre virkemidler for å sikre en god naturforvaltning i sine planer. Vi er i gang med å utvikle naturregnskap for å overvåke inngrep i og bruk av natur og hva dette koster i form av tap av natur og økosystemtjenester. Vi har satt ned et naturrisikoutvalg. Deres rapport er nå ute på høring. Rapporten vil hjelpe kommunene med å vurdere risikoen ved at natur lokalt går tapt. I de nye nasjonale forventningene til kommunal og regional planlegging gir vi også tydelige signaler om at kommunene må bidra til å nå klima- og miljømålene gjennom sin arealplanlegging. Ikke minst: I budsjettet for 2024 er det bevilget 53 mill. kr til Natursats-ordningen, hvor kommuner kan få tilskudd til tiltak innen arealplanlegging og til tiltak i naturen for å bedre tilstanden. Jeg er veldig glad for at det er mange kommuner som følger opp, og som i tillegg er interessert i det arbeidet.

Vi følger også opp naturavtalen og vil legge fram en stortingsmelding i løpet av 2024. Ett av de globale målene, mål 12, handler om nettopp natur i byer og tettsteder. Regjeringen vil i meldingen vurdere utviklingen når det gjelder naturmangfold i byer og tettsteder, og om det er behov for nye virkemidler.

Jeg er enig med det brede flertallet i komiteen som har rådet Stortinget til ikke å vedta representantforslaget om en ny hjemmel i naturmangfoldloven om bynasjonalparker – ikke fordi jeg ikke er opptatt av at vi skal ta godt vare på naturen i bynære områder, men fordi jeg mener vi allerede i dag har gode virkemidler for å kunne bidra til dette.

Presidenten [11:26:45]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [11:27:01]: Jeg skal ikke ta den store diskusjonen om jeg synes regjeringen gjør nok for natur – det synes jeg ikke. Jeg skal holde meg til bynasjonalparker, for dette handler om hvorvidt man trenger en kategori til som treffer bedre enn dem vi har i

dag. Dette har man jo i Sverige, og man har det i Finland. Jeg kan ikke erindre at jeg har hørt noe negativt eller noen tilbakemelding på at det ikke fungerer godt i Sverige og Finland. Dette handler ikke om å ha veldig mange kategorier, det handler om å se på natur- og kulturhistoriske områder der naturen er vesentlig – altså at det ikke går under kulturmiljølovgivningen – og som også har en nasjonal betydning.

Statsråden er jo en del av et nordisk samarbeid. Vil han også ta kontakt med sine svenske og finske kollegaer og se på hvilke fordeler de ser med bynasjonalparker, og hvilke anbefalinger de gir?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:28:04]: Takk for et godt spørsmål.

Fra mitt perspektiv er det ikke et mål å ha ting fordi Sverige og Finland har dem. Målet med å ha en eventuell lovhjemmel må jo være at vi skal bruke den lovhjemmelen til noe vi ikke har mulighet og hjemmel til å gjennomføre etter det regelverket vi har i dag.

Biomangfoldlovutvalget så jo bl.a. på eksemplene med «nationalstadsparker» i Sverige og Finland og mente at flere av de behovene som bynasjonalparker skulle dekke, kan ivaretas f.eks. gjennom vern som landskapsvernområde etter naturmangfoldloven, eller ved kombinert vern etter naturmangfoldloven, som reservater eller landskapsvernområder, og via annet lovverk, særlig kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Jeg oppfatter at vi har de lovhjemlene som vi trenger i dag for å kunne være med og sikre disse bynære områdene på en klok og fornuftig måte. Da mener jeg det er uhenksmessig å lage nytt regelverk for regelverkets skyld, og at vi heller skal bruke det regelverket vi har, godt.

Lars Haltbrekken (SV) [11:29:19]: Jeg ønsker å spørre statsråden: Hvis det nå kommer et sterkt ønske fra flere byer om å opprette bynasjonalparker, vil statsråden fortsatt være så avvisende til å få på plass en lovhjemmel for å få gjort det?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:29:36]: Jeg har en veldig god dialog med norske kommuner, særlig knyttet til oppfølgingen av naturavtalen og hvordan vi skal få en tydeligere ramme for naturpolitikken i Norge. Jeg kommer til å lytte og diskutere med kommunene hvilke verktøy de trenger og ønsker seg for å kunne være med og gjennomføre den jobben. Samtidig tror jeg også en viktig del av det arbeidet kommer til å være å gi bedre veiledning til kommunene om hvilke virkemidler og verktøy som faktisk finnes der i dag, og hvordan vi kan bruke lovverket på en effektiv måte som er med og sørger for at vi faktisk sikrer disse områdene på en klok og fornuftig måte. Der oppfatter jeg at vi har et godt regelverk, men det handler om å ta det i bruk. Det

er det som er sentralt for å sørge for at vi gir den beskyttelsen disse områdene kommer til å trenge.

Jeg er åpen for å diskutere alle spørsmål i naturpolitikken med kommunene. Mitt sentrale mål er å få på plass en bedre ramme, sånn at vi sikrer at natur er en ramme rundt den politikken.

Une Bastholm (MDG) [11:30:37]: Grunnen til at dette ønsket om bynasjonalparker har kommet opp, bl.a. fra Trondheim, er at man ikke mener det er tilstrekkelig grunnlag i lov i dag for å få til den type vern som man trenger en del steder rundt byene. Noe av grunnen til det er f.eks. at det ikke er sikkert at det er gode nok naturkvaliteter i seg selv, i hvert fall ikke i dag, for å innføre et vern og begynne f.eks. restaureringsprosjekter – dvs. til å kunne innføre et vern etter naturmangfoldloven. Utfordringen blir at man i så fall må begynne å se etter en rar, fragmentert modell, som jeg tror ikke er hensiktsmessig. Her er det snakk om helhetlige verneområder med flere formål, som er både folkehelse, friluftsliv, trivsel, naturkvaliteter som en ønsker å heve, og kulturminner. Jeg lurer på: Hvis statsråden nå avviser å ha en ny lovparagraf, hvordan vil han ellers jobbe for at man kan få til vern av denne typen områder rundt byene?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:31:41]: Jeg oppfatter at representantens spørsmål i praksis handler om hvorvidt vi skal senke terskelen i en del tilfeller for å kunne verne områder, sånn at det f.eks. ikke skal være nødvendig å oppfylle kriteriet om at det skal være særegne økosystemer eller landskap. Jeg er usikker på om det er riktig tilnærming til politikken framover. Da har jeg lyst til å minne om at naturavtalen i seg selv ikke stiller et krav om at man globalt skal oppnå 30 pst. vern av natur, men beskyttelse av natur. Vi har mange flere virkemidler i verktøykassen enn kun vernekategorier for å være med og sikre langsiktig beskyttelse, overvåking og forvaltning av f.eks. bynære områder. Da tror jeg det er mer hensiktsmessig som en del av totaliteten, og det er jeg sikker på at vi kommer til å ha gode diskusjoner om i forbindelse med handlingsplanen om natur – hvordan vi bruker alle verktøyene i verktøykassen for å sikre at denne typen områder har trygg og langsiktig beskyttelse. Det er jeg helt sikker på at vi også har de riktige verktøyene for å kunne være med på å bidra til i dag, og vi skal være med på å utvikle dette videre.

Presidenten [11:32:55]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:33:04]

Interpellasjon fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren:

«Hva har regjeringen konkret foretatt seg for å påvirke forslaget til ny emballasjeforordning i EU, som i ytterste konsekvens kan bety at Norge må gjeninnføre såkalte vaskeflasker parallelt med å bruke det innovative, miljøvennlige og norskutviklede pantesystemet vi bruker i dag, og hva vil statsråden gjøre fremover for å sikre at Norge ikke må innføre kostbare, nye krav for en bransje med over 95 pst. returandel?»

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:33:48]: Det norske pantesystemet er en suksesshistorie. I fjor ble det samlet inn 585 millioner plastflasker og 801 millioner bokser gjennom panteautomatene. Det er en innsamlingsgrad på 98 pst. Dette er gode tall, faktisk eksepsjonelt gode tall. Miljøfotavtrykket er lite, og det er et byråkratisk system som produsentene og handelen selv har utviklet, takket være økonomiske insentiv i miljøavgiften. De siste årene har EU lansert store ambisjoner og mange tiltak for å bli en mer sirkulær økonomi. Det er helt avgjørende og vil redusere sløsing av naturressurser. Siden regjeringen på dette området ikke har levert noen nye tiltak, har jeg blitt godt vant til å heie på EU-initiativ fra denne talerstolen de siste årene, men på noen områder ligger Norge faktisk langt foran, og pantesystemet er et eksempel på det.

EU er nå enige om et krav om ombruk som innebærer retur, vask og gjenbruk av flasker. Det er det samme systemet som Norge utviklet for over ti år siden og erstattet med en mer miljøvennlig og effektiv ordning med resirkulering. For eksempel investerte Aass bryggeri i 2013 stort i moderne utstyr for å gå vekk fra flaskevaskingen. Kravene fra EU vil føre til at Norge må ha et dobbeltsystem: ett system for ombruk og ett for gjenvinning. Det vil i realiteten bety at aktørene må kjøre glass og metall fra butikk og tilbake til vask og fabrikk, og så ut igjen. Det blir mye mer og tyngre transport, flere lastebiler på veiene, mer bruk av energi og vann, og det blir en dyrere prislapp for oss forbrukere når vi kjøper mat ved matkassen. Det er heller ikke bra for miljøet. Infinitum har regnet ut at den årlige merkostnaden blir 1,8 mrd. kr. I tillegg kommer merkostnadene for håndtering i butikk, for oppgradering av automater og ombygging av butikker for å få plass til panterom. Det er klart at dette særlig vil ramme små produsenter.

For andre land i Europa er EUs krav om flere ombruksløsninger et kjempepluss – jeg er positiv – men for Norge er det tap, tap, tap. Jeg vil derfor spørre statsråden om han er enig i at dette vil ha svært uheldige konsekvenser for næringslivet, forbrukerne og miljøet. Dersom han er enig, er spørsmålet hvorfor regjeringen ikke engang

har forsøkt å ta til orde for at et land med en velfungerende panteordning skal få unntak fra disse reglene.

I E24 i februar bekreftet regjeringen at departementet ikke hadde tatt opp saken med EU-kommisjonen, og erkjente at den rett og slett ikke hadde prioritert det. Statssekretær Kjersti Bjørnstad uttalte at regjeringen ikke tror at pantereglene vil gi store negative konsekvenser, og at det må foreligge «tredjepartsverifiserte analyser som viser noe annet enn EUs konsekvensanalyse for at vi skal fremme norske posisjoner på området». Jeg vet ikke hva det betyr, for det er ganske åpenbart at EUs konsekvensanalyse ikke inneholder en særskilt vurdering av det særegne og suksessfulle pantesystemet vi har i Norge. De tar jo i all hovedsak utgangspunkt i snittet i EU, som er at veldig mange land ikke har et utbygd pantesystem for drikkevareemballasje. I dag kommer 94 pst. av innsamlingen fra 3 700 panteautomater i dagligvarebutikker, og 6 pst. kommer fra 11 300 pickupsteder. Det er åpenbart dyrt hvis man må legge om hele dette systemet. Da er spørsmålet om statsråden ikke tror på de konsekvensene som en samlet norsk næring har fortalt om, og som han har tall og utredninger om fra NORSUS og Transportøkonomisk institutt, og en ganske omfattende livssyklusanalyse. De nordiske bryggeriorganisasjonene, NHO, Infinitum og flere har lenge forsøkt å få departementet på banen. Da er spørsmålet: Har regjeringen tatt initiativ til en egen tredjepartsverifisert analyse for å kunne kvalitetssikre hva som blir konsekvensene med disse nye reglene?

I årene framover er det et stort behov for å investere i mer ombruk og gjenvinning av emballasje, batterier, plast, tekstiler og elektronikk. Det vil kreve investeringer i gjenvinningsanlegg og systemer for utsortering. Det vil ha en betydelig kostnad. Da må man i hvert fall forvente at regjeringen tar ordet overfor EU for å ivareta norske interesser og spare norsk næringsliv og forbrukere for store kostnader, når det er omlegginger som ikke vil være bedre for miljøet.

Jeg lurer derfor på hva regjeringen vil gjøre framover. Vi vet at det vanligvis er lite handlingsrom knyttet til en forordning, men vi er fortsatt usikre og spente på om regjeringen kan avklare om de i hvert fall nå har tenkt å prøve å få tilpasninger eller unntak for å unngå store uheldige konsekvenser med hensyn til klima og miljø og ikke minst også kostnaden for forbrukerne og næringslivet.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:38:58]: Den norske returordningen for drikkevareemballasje fungerer veldig godt og er en modell som har fått mye og fortjent internasjonal oppmerksomhet.

I Norge har bransjen utviklet et pantesystem som oppnår høy returandel og høy grad av materialgjenvin-

ning for drikkevareemballasje, noe som er veldig positivt.

La meg innledningsvis si: Vi skal fortsatt, også med et nytt regelverk, ha et velfungerende pantessystem med utgangspunkt i det systemet vi har i dag. Men samtidig, som representanten Tybring-Gjedde har vært med på å diskutere mange ganger i denne salen, må også vi i Norge være med på å redusere vårt eget avfall. Jeg er sikker på at det finnes et handlingsrom, og at bransjen vil kunne takle utfordringen med å tilpasse den ordningen vi har i dag, eller kanskje rettere sagt videreutvikle den ordningen vi har i dag, ved å legge til ombrukseballasje i framtiden.

Norge har i mange sammenhenger delt erfaring fra og kunnskap om regulering av retursystemer for drikkevareemballasje med EU, også under utviklingen av det nye emballasjeregulverket. Det er mye interesse for den norske modellen der ute. Miljødirektoratet deltar i diskusjoner om regelverksendringene på ekspertnivå i EU og har bl.a. fremmet norske posisjoner om endring av emballasjeregulverket og sendt innspill. Også her har de delt informasjon om det norske pantessystemet.

Jeg støtter i utgangspunktet krav som fremmer sirkulærøkonomi, og som bidrar til ressurseffektivisering. Kravene i den nye emballasjeforordningen, som ikke er basert på det systemet vi hadde før, er eksempler på den typen krav.

Europa og Norge har et for høyt forbruk av emballasje, og det er stort potensial for å redusere mengdene og dermed også avfallsmengdene. Jeg tror det er godt synlig for alle og enhver av oss i det daglige at vi må få ned mengden emballasjeavfall. I Norge har vi et nasjonalt mål om avfallsforebygging. Virkemidler som bidrar til økt ombruk, vil bidra til å nå det målet. Økt ombruk bidrar til redusert behov for uttak av nye ressurser og er en viktig del av sirkulære verdikjeder.

EU-kommisjonens konsekvensanalyser av forslaget til forordning viste at de nye ombruksmålene vil gi en positiv miljøeffekt. På bakgrunn av det har regjeringen som utgangspunkt vært positiv til den nye forordningen. Kravet som stilles, er at det skal være 10 pst. ombrukseballasje innen 2030. Jeg ser at det framforhandlede regelverket har flere unntak som tar hensyn til demografiske og geografiske forhold, som også norske aktører har vært opptatt av. Regelverket er nylig ferdigforhandlet, og det kom inn mange endringer i innspurten. Det er derfor fortsatt behov for å få klargjort en del av detaljene rundt f.eks. unntak. Dette vil ha betydning for hvordan kravene slår ut i Norge, og jeg vil følge denne utviklingen nøye.

Når regelverket skal gjennomføres, vil miljømynighetene vurdere hvordan ombrukssystemet kan utvikles på en mest mulig samfunnsøkonomisk effektiv

måte i Norge, og regjeringen vil også arbeide for at regelverket gjennomføres på en måte som på best mulig måte ivaretar kvalitetene ved det pantessystemet vi har. Vi forventer at de foreslåtte EU-kravene for ombruk vil gi behov for tilpasninger for norske aktører, men også at det absolutt vil være mulig å tilpasse disse ombrukskravene til det gode systemet vi har i dag.

Jeg forventer ikke at dette er slutten på det norske pantessystemet, eller at vi går mot en veldig krevende og dyr framtid – i utgangspunktet heller det motsatte. Dette er starten på en spennende videreutvikling og et regelverk som gjør det obligatorisk med et pantessystem for engangs drikkevareemballasje i alle EU-land, noe vi i utgangspunktet bør være glad for. Med andre ord: Vi kan ikke se at de nye kravene vil føre til at panteordningen skrotes eller forverres, men heller at den kommer til å gi insentiver til å utvikle flere gode løsninger som legger til rette for økt ombruk.

Avslutningsvis: La oss være ærlige og si at sirkulærøkonomi er krevende, og det er ofte sånn at det enkleste er å gjennomføre tiltak helt nederst i verdikjeden knyttet til avfallshåndteringen direkte. Det har vi vært ganske flinke til i Norge, og det skal vi være stolt over, men vi er nødt til å begynne å tenke nytt også høyere i verdikjeden. Et helt avgjørende tiltak for å klare å få til det, er å få gjort noe med produktene, få gjort noe med ombruk og sørge for at emballasjeavfallet blir mindre. Det jobber Norge aktivt for knyttet til de internasjonale forhandlingene om en ny plastavtale, og det mener jeg også vi må ta i bruk på hjemmebane.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:44:11]: Dette tror jeg var et veldig lite betryggende svar for hele næringen og for alle aktørene som er bekymret for at vi får et mindre miljøvennlig og veldig fordyrende system. Jeg er også litt i stuss når statsråden sier at man har fremmet norske posisjoner. Til E24 i februar erkjenner departementet og statssekretæren nettopp at man i arbeidet med emballasjeforordningen ikke har prioritert å løfte problemstillinger knyttet til det særegne og suksessfulle norske pantessystemet. Jeg mener at statsråden kanskje da bekrefter at det har vært direkte nedprioritert av regjeringen.

Så har jeg et spørsmål knyttet til positiv miljøeffekt og EUs konsekvensanalyse. Som jeg nevnte i mitt innlegg, er det helt klart at EU tar utgangspunkt i EU-land som ikke har et utbygd pantessystem. Norge har hatt det over lengre tid, vi har et moderne utstyr, det er ubyråkratisk, og det er nå en returandel på 98 pst. Det er et av de mer suksessfulle pantessystemene man kan vise til i verden, vil jeg nesten tørre å si.

Det er også en rekke andre emballasjetyper og en rekke andre produktområder hvor det ikke er noen tvil om at vi trenger bedre utsortering, vi trenger gjenvin-

ning, og vi trenger å redusere den totale mengden av produkter. Det påvirker man også gjennom EU, gjennom designkrav i designfasen. Det er likevel noe helt annet enn det vi snakker om nå, for det vi snakker om nå, er forslag som kommer til å undergrave et veldig viktig pantesystem i Norge, og som kommer til å være kostnadsdrivende både for forbrukerne, som allerede har høye priser å håndtere, og – ikke minst – for aktørene og bryggeriene.

Så sier statsråden at han er sikker på at det finnes handlingsrom. Ja vel, men aktørene som har forsøkt å få departementet på banen, og som har sendt felles brev til EU fra nordiske bryggerier, har nettopp forsøkt å få unntak for land som har et velfungerende pantesystem, og fått beskjed om at det ikke finnes. Det er riktig nok ett unntak i de reglene som nå er, men det unntaket krever såpass høye krav til retur og gjenvinning av veldig mange ulike produktgrupper at det nesten ikke vil være noen som vil ha mulighet til å oppfylle det.

Jeg vil igjen utfordre statsråden: Erkjenner han at dette blir dyrere for aktørene? Erkjenner han at her burde man ha vært tidligere ute for å påvirke og få et unntak for det norske pantesystemet? Og i stedet for å si at han tror eller håper eller vil videreutvikle, er spørsmålet: Hva konkret vil man gjøre? Vil man nå forsøke å få tilpasninger i forordningen, i tråd med det bransjen etterspør, slik at man unngår de negative konsekvensene vi nå ser?

Jeg vil understreke at jeg tror en del av aktørene kanskje blir litt provosert når statsråden sier at han er sikker på at de vil ta denne utfordringen. De vil jo ikke få et annet valg. Hvis den norske regjeringen ikke har forsøkt å ivareta norske interesser, må de bare gjøre det. Likevel hadde det jo vært ønskelig at man var tidligere ute og sikret at man ikke undergraver et så miljøvennlig pantesystem som det vi har.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:47:21]: I denne saken tror jeg representanten og jeg rett og slett er uenige om hva som er norske interesser, og hva vi i praksis forsøker å oppnå. Jeg opplever at det representanten sier, er at sirkulærøkonomi er viktig, men at i denne saken må vi legge sirkulærøkonomi til side fordi vi har et system som i og for seg fungerer relativt godt innenfor våre rammer. Det er en posisjon jeg er direkte uenig i. Jeg mener at vi faktisk er nødt til å følge opp ord med reelle tiltak. Vi kan ikke bare snakke om sirkulærøkonomi. Vi må også vise retning for sirkulærøkonomi. Ombrukskravene som ligger i denne forordningen, er et direkte krav som vil bidra til å redusere avfallet vårt, altså akkurat det vi ønsker å være med på å få til når vi skal få til en overgang til mer sirkulærøkonomi framover.

Jeg er uenig i perspektivet om at et ombrukskrav på 10 pst. vil bidra til å undergrave det norske pante-

systemet. Det synes jeg er å strekke seg relativt langt. Jeg kan ikke se at det er direkte konsekvensanalyser gjort av uavhengige tredjeparter som bekrefter det.

Vi skal selvfølgelig gjøre som vi alltid gjør når vi skal følge opp nytt regelverk, nemlig vurdere EØS-relevans og som en del av det gjennomføre en konsekvensanalyse og se på hvordan vi kan implementere regelverket – hvis det eventuelt skulle komme til det punktet – på en mest mulig hensiktsmessig og fornuftig måte. Jeg må imidlertid få lov å minne om at de nordiske bryggeriforeningene i dette tilfellet ikke har sendt brev kun til den norske regjeringen. De har i tillegg sendt brev til f.eks. både mine danske og mine svenske kollegaer, to land hvor de har pantesystemer som ligner en del på det norske. Jeg er ikke kjent med at verken den svenske regjeringen, som har en annen politisk farge enn regjeringen her i Norge, eller den danske regjeringen har utfordret disse ombrukskravene i seg selv. Danmark har i dag i og for seg en panteordning som har en del ombruk i systemet allerede – et eksempel på at det går an å få det til. Heller ikke Sverige, som har et relativt likt system som Norge, har valgt å spille inn disse spesifikke spørsmålene.

Vi har konsentrert oss om de forholdene som vi mener har vært viktigst å få gjort noe med, knyttet til krav om ekstra lette plastposer, at de skal være komposterbare ved industriell kompostering, og krav til bruk av harmonisert merkeordning på emballasje for å lette kildesortering. Dette spørsmålet spesifikt tror jeg vi skal klare å håndtere på en fornuftig måte i de unntakene som allerede ligger inne, f.eks. knyttet til størrelse på butikker og unntak for mindre områder, altså steder hvor det bor færre mennesker – at det kommer til å finnes en fleksibilitet til å gjennomføre dette på en trygg og god måte, på samme måte som nabolandene våre må gjennomføre dette.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:50:40]: Det er i hvert fall fint at vi nå får en avklaring på at regjeringen ikke har prioritert å ta opp de problemstillingene som åpenbart ligger der for det norske pantesystemet i arbeidet i EU, og at man heller ikke har en plan for å be om et unntak eller noen større tilpasninger i arbeidet framover. Jeg mener at det er urovekkende, for vi er for reell sirkulærøkonomi, som både er bedre for materialbruk, som gjør at man faktisk får ned miljøfotavtrykket, og som gjør at vi reduserer energiforbruket. Det er det dagens pantesystem innebærer, sammenlignet med den nye ordningen som man nå vil fase inn. Ja, det er 10 pst. i starten, men det er også målet i EU at det skal øke fram mot 2040. Det er klart at det har store konsekvenser for det norske pantesystemet.

Høyre fremmet for to år siden et representantforslag med over 25 forslag for mer sirkulærøkonomi. Re-

gjeringen lanserte en handlingsplan etter to et halvt år der det eneste nye tiltaket var at man skulle sette ned et utvalg som skulle komme med tiltak. Det er helt greit. Men når vi nå diskuterer et forslag fra EU som vil ødelegge for et pantssystem som har over 98 pst. returandel, og som kanskje er det mest suksessfulle pantssystemet vi har, med et lukket kretsløp hvor vi faktisk klarer å gjenvinne det vi forbruker av plastflasker, er det uforståelig at regjeringen ikke tar det mer på alvor.

Jeg vil nevne at det er mange måter pantssystemet kan bli enda bedre på, for jeg er enig i at det kan bli bedre. Vi må f.eks. sikre både økt resirkulering av materialer og gjenbruk av råstoffet i nye brus- og vannflasker istedenfor at det lages nye flasker av olje. Derfor har Høyre sagt at man kanskje skal se på grunnavgiften, å gjøre den om til en materialavgift, slik at man får mer gjenvunne materialer i nye plastflasker. Det kan ha en økt kostnad, men det vil være viktig for miljøet og for sirkulærøkonomien. Men det at Norge ikke tar til motmæle når EU er i gang med å fase inn krav som kommer til å gjøre at vi må bruke store kostnader på en ordning som blir dårligere for miljøet, er vanskelig for meg å forstå.

Det er veldig mange tiltak som må gjøres innenfor sirkulærøkonomien. Næringslivet er klare på at det betyr at også de må omstille seg, at de må investere i nye utsorteringsystemer. Det vil ha en kostnad, men man trenger ikke en unødvendig ekstrakostnad på 1,8 mrd. kr årlig, i tillegg til den summen som går til store endringer i logistikk og distribusjon, og ikke minst til panterom i butikker, som jeg hadde trodd at vi kunne forlate.

Jeg vil avslutte med å vise til rapporten fra NORSUS, som har utredet konsekvensene av de nye pantereglene, som konkluderte med at dagens pantssystem er bedre for både klimautslipp og energiforbruk. Dersom regjeringen ønsker en tredjepartsverifisert analyse, er det fullstendig åpent for at de kunne gjort det selv, slik at vi kunne ha ivaretatt norske interesser. Jeg synes det er synd for aktørene at det ikke har blitt gjort.

Presidenten [11:53:36]: Ønsker statsråden et sluttinnlegg? – Det ønskes ikke.

Debatten i sak nr. 5 er omme.

Sak nr. 6 [11:53:41]

Redegjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:54:12]: Likestilling kommer ikke av seg selv. Likestilling er et resultat av politikk – et resultat av valg vi har tatt for hvordan vi vil innrette samfunnet vårt.

Nye tider har nye problemstillinger. Vi må hele tiden jobbe for å utjevne forskjeller og rette opp skjevheter. Regjeringen ønsker at folk skal ha like muligheter til å leve et trygt, godt og fritt liv. Det er det som er likestilling.

Vi har kommet langt i Norge. Politiske grep og høye ambisjoner over lang tid har gitt resultater. På de fleste områder kan vi med trygghet si at likestillingen fortsatt utvikler seg i riktig retning i 2024. Vi har et lovverk som stiller tydelige krav om likestilling og forbyr diskriminering. Vi har flere kvinner, eldre og unge i arbeid enn de fleste andre europeiske land, og vi har nå den jevneste kjønnsbalansen vi har sett på Stortinget noen gang.

Det er samtidig områder som gir grunn til bekymring. I fjor opplevde vi flere partnerdrap enn vi har sett de siste ti årene, og i starten av dette året har vi vært vitne til mange rystende saker. Kvinner blir oftest drept av noen i nær relasjon. Tallet på voldtekter stiger heller enn å avta. Nær ni av ti ofre for anmeldte voldtekter er kvinner. Voldtektsutvalgets utredning oppsummerer det treffende: Voldtekt er et uløst samfunnsproblem.

Ser vi hen til arbeidsmarkedet, er det slik at kvinner i gjennomsnitt fortsatt tjener mindre enn menn. Vi ser at lønnsgapet minsker, men det går for sakte. Kvinner er dårligere representert helt på toppen i næringslivet og er dermed ikke en del av viktige beslutningsprosesser. Arbeidsmarkedet vårt er fortsatt kjønnsdelt. Gutter og menn møter ikke nok mannlige rollemodeller og tilfetspersoner i helse- og omsorgssektoren eller i skolen. Næringslivet får ikke utnyttet kompetansen og mengden av talenter hos begge kjønn. Kvinner får altfor lite å si for teknologiutviklingen.

Menn rangerer fortsatt høyest på selvmordsstatistikken, og unge gutter dropper oftere ut av skolen enn jenter. Mange mener at kjønnsrollene for gutter er for trange, og at gutter mangler gode rollemodeller.

Den siste tiden har gutters og menns roller i likestillingspolitikken vekket stort engasjement. Dette er bra og viktig. Regjeringen anerkjenner at gutter og menn har andre typer likestillingsutfordringer enn jenter og kvinner. For å sikre en god likestillingspolitikk er det viktig med en god oversikt over hvilke likestillingsutfordringer gutter og menn møter. Dette er noe av bakgrunnen for at vi satte ned mannsutvalget. Neste uke leverer de sin offentlige utredning, og det ser jeg fram til.

Likestilling er ikke en kamp mellom kvinner og menn. Likestilling er en kamp for kvinner og menn. Se f.eks. på velferdstjenestene: Full barnehagedekning har betydd enormt mye for likestilling for kvinner, uten at det har gått ut over mennene. Det har tvert imot gagnet flere. Likestilling er altså ikke et knapt gode som vi kan gå tom for.

Vi skal skape et samfunn der alle kan oppleve frihet, og vi har altså nok av utfordringer å ta tak i. Mer likestilling forutsetter at vi politikere stiller tydelige krav og har høye ambisjoner. Uten målrettet innsats risikerer vi at pendelen svinger, og at forskjellene mellom mennesker øker.

Vi i regjeringen ønsker en fornyet og samlet innsats for likestilling. Derfor har vi startet arbeidet med den første strategien for likestilling mellom kvinner og menn fremmet av en norsk regjering. Vi skal presentere en tverrsektoriell plan med konkrete prioriterte områder og tiltak. Strategien skal vise retning for kjønnslikestillingsfeltet og gi en tydelig oversikt over regjeringens prioriterte likestillingssaker. Den skal bidra til økt samordning. Vi skal sørge for at utviklingen går riktig vei gjennom årlige målinger på seks sentrale samfunnsområder. Jeg ser fram til å presentere strategien senere i år.

Ingen skal føle seg dårligere behandlet som følge av egen bakgrunn eller identitet. Ulike grupper av mennesker møter ulike utfordringer. Behovene og erfaringene er forskjellige. Noen ganger tilhører man flere minoriteter på en gang. Jeg har f.eks. foreldre fra Pakistan og en annen hudfarge enn majoriteten av nordmenn. Videre er jeg heteroseksuell og har en arbeiderklassebakgrunn. Når vi utformer likestillingspolitikk, må vi ha med oss at verken kvinner eller menn er ensartede grupper. Vi er en sammensatt befolkning som utgjør et rikt mangfold. Det skal vi hegne om og ta hensyn til når vi lager politikk. Det er viktig å gjøre opp status. Vi politikere har et stort ansvar for å korrigerer innsats, bringe likestillingen videre, finne de treffsikre tiltakene som endrer strukturer, og som faktisk gir folk et bedre og friere liv.

Noe av det mest grunnleggende for frihet og fordeling av makt er økonomisk selvstendighet og likestilling i arbeidslivet. Frihet til å ta egne valg henger tett sammen med økonomi. Penger er fortsatt makt, og makt er penger. Men vi vet at både penger og makt fortsatt er skjevt fordelt i Norge.

Sysselsettingen i Norge er generelt på et høyt nivå, og den har økt de siste årene. Mye av dette henger sammen med at vi har mange kvinner i jobb sammenlignet med en rekke andre land i Europa og OECD. I fjor var 82 pst. av kvinner og 86 pst. av menn mellom 25 og 54 år i jobb. Flere menn enn kvinner er i jobb. Ser vi nærmere på kvinnegruppen, har kvinner med innvandrerbakgrunn lavere sysselsettingsgrad. Ufrivillig deltid kan i realiteten bety skjult eller delvis arbeidsledighet for noen. Mange ønsker å jobbe mer. Manglende heltidskultur er et problem i deler av både privat og offentlig sektor. Kvinner rammes klart hardest ettersom flere kvinner enn menn jobber deltid. Nær 35 pst. kvinner jobber deltid, omtrent dobbelt så stor andel som menn.

Regjeringens klare mål er at faste, hele stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Dette er viktig for den enkeltes mulighet til å forsørge seg selv, for forutsigbarhet og trygghet på jobb, og det er bra samfunnsøkonomien. Derfor gjennomfører vi en heltidssatsing. I fjor ble retten til heltid styrket i arbeidsmiljøloven. Nå må behovet for deltidsstillinger dokumenteres og drøftes med tillitsvalgte før arbeidsgiveren kan ansette i deltidsstillinger. Fortrinnsretten for deltidsansatte er blitt styrket, både for økt stillingsprosent og for ekstravakter. Vi viderefører heltidspotten til gjennomføring av ulike forsøksprosjekter for å redusere bruk av deltid. I år, som i fjor, har regjeringen bevilget 12,6 mill. kr til dette. Prosjektene som får midler, er valgt ut i samarbeid med partene i arbeidslivet – et godt eksempel på det viktige trepartssamarbeidet på feltet.

Selv om utviklingen går i riktig retning, går den altså sakte. Kvinner tjener fortsatt mindre enn menn i gjennomsnitt. I 2023 utgjorde kvinners lønn samlet sett omtrent 88 pst. av menns lønn. Store deler av lønnsforskjellene kan forklares med hvilken næring, sektor og yrke kvinner og menn jobber i, samt posisjoner i stillingshierarkiet. Men fortsatt har vi et lønnsgap som er uforklart, selv når vi ser på kvinner og menn med samme utdanning, i samme yrke, med samme stilling og ansiennitet.

I Norge er partene ansvarlig for lønnsfastsettingen, og det er bra. Den norske modellen og trepartssamarbeidet har vært vellykket og er noe vi må verne om. I et samarbeid med arbeidslivets parter innhenter vi kunnskap om lønnsforskjeller mellom kvinner og menn og forklaringer og årsaker til disse. Regjeringen er vel vitende om at grep for å minske forskjellene i lønn er en viktig del av likestillingskampen. Inntekt er en forutsetning for økonomisk selvstendighet, som igjen er grunnleggende for mulighetene vi har til å leve et fritt og selvstendig liv – et likestilt liv.

Lønnsdiskriminering på grunnlag av kjønn er ulovlig, og arbeidsgiveren har plikt til å fremme likestilling, herunder likelønn, og rapportere om sitt likestillingsarbeid. Etter at aktivitets- og redegjørelsesplikten ble styrket, skal offentlige myndigheter og større private arbeidsgivere nå gjennomføre en lønnskartlegging for andre gang. Dette skal gi økt åpenhet og mer rettferdighet.

CORE, Senter for likestillingsforskning, har studert i hvilken grad plikten til lønnskartlegging er et nyttig verktøy for et mer likestilt arbeidsliv. Gjennomgangen viser at alle de 75 virksomhetene i utvalget nå kartlegger og rapporterer om lønnsforskjeller. Selv om lønnskartleggingen vurderes som ressurskrevende, anses den likevel som et nyttig verktøy som kan avdekke forskjeller som virksomheten ikke har vært oppmerksom på, og

som de har satt inn konkrete tiltak for å korrigere. Vi vurderer nå hvordan vi skal følge opp rapporten.

Kvinner har høyere sykefravær enn menn. Slik har det vært siden 1970-tallet. Derfor er jeg glad for at regjeringen nå har satt ned et offentlig utvalg som skal gi oss bedre og mer helhetlig kunnskap om kvinners arbeids-helse. Utvalget skal foreslå tiltak for å bedre arbeidshel-sen og redusere fraværet og frafallet fra arbeidslivet. Jeg ser fram til et styrket kunnskapsgrunnlag.

Kvinner utgjør bare 20 pst. av styremedlemmene i aksjeselskaper i Norge. Det har betydning for fordelingen av makt og penger. Siden 2004 har andelen kvinner kun økt fra 15 til 20 pst. Dette går for sakte, og vi går glipp av talenter og ressurser. Bare 17 pst. av daglige ledere i aksje-selskaper er kvinner. CORE Topplederbarometer for 2022 viste at nesten 85 pst. av de administrerende direktørene i de 200 største selskapene i norsk næringsliv er menn. Bare en fjerdedel av selskapene hadde kjønnsbalanse i toppledergruppen. Og bare 20 av de 200 største selskape-ne hadde kjønnsbalanse i både styret og i toppledergrup-pen. Vi ser også at andelen kvinnelige gründere ikke stiger. Vi snakker om en stabil, lav andel kvinner på 20 pst. siden 2012. Dette er langt fra godt nok.

Dersom norsk næringsliv skal møte omstillingsbe-hovene vi står overfor, må vi utnytte den samlede kom-petansen i samfunnet. Dette gjelder i lederstillinger, i styrer og blant gründere. Vi er ikke flinke nok på dette i dag, og det taper vi på. Mangfold og likestilling gir nye perspektiver og er bra for både innovasjon og arbeids-miljø. Jeg mener det gir oss bedre grunnlag for å ta gode beslutninger. Skal vi konkurrere i verdenstoppen, må vi trekke på alle de gode kreftene vi har. For å få til dette må vi politikere, myndighetene og bedriftene selv samar-beide og bidra.

I løpet av de to siste årene har regjeringen satt i gang flere tiltak. Vi har innført krav om kjønnsbalanse i styrer i norske foretak av en viss størrelse, som det første landet i verden. Lovforslaget bygger på en historisk enighet i trepartssamarbeidet. Kravet trådte i kraft 1. januar og innføres trinnvis fram mot 1. juli 2028. Målet er en ras-kere framgang, med flere kvinner i styrerommene.

I juni vil regjeringen overlevere Norges første grün-dermelding til Stortinget. Det er et tydelig mål at de of-fentlige ordningene for innovative oppstartsbedrifter skal gi kvinner og menn, og mangfoldet av dem, de same reelle mulighetene når de vil starte egne bedrifter. Kvinner skal løftes. Vi skal få flere kvinnelige forbilder og en bedre gründerkultur.

Regjeringen har lagt fram en eierskapsmelding med tydelige forventninger til selskapene med statlig eieran-del om å fremme likestilling, mangfold og inkludering. Eierrapporten for 2022 viser at kvinneandelen blant ad-ministrerende direktører i selskaper med statlig eieran-

del var 33 pst. og 42 pst. i konsernledelsen. Oppdaterte tall kommer i juni. Regjeringen vil fortsette med høye forventninger. Dette er både smart og riktig.

Ser vi til hvordan kjønnsbalansen er i statlig sektor, ser vi at likestillingsarbeidet som har pågått gjennom mange år, har gitt virkelig gode resultater. I 2023 var det 44 pst. kvinner på toppledernivå i staten. 44 pst. av de øverste lederne i et direktorat var kvinner. I departe-mentene er det 52 pst. kvinner blant ekspedisjonssjef-ene, og blant departementsrådene er det ti kvinner og sju menn. Om vi ser på alle statlige lederstillinger under ett, er flertallet kvinner, 53 pst. Vi vil fortsette å følge med på utviklingen og rapportere på dette i statsbud-jettet.

Måten vi har innrettet velferdsstaten på, har vært avgjørende for likestillingen i Norge, for kvinners delta-kelse i arbeidslivet og for menns rett til omsorg og fami-lieliv. Barnehager, SFO og en felles skole for alle barn og unge, uavhengig av sosial og geografisk bakgrunn, er blant de mest effektive virkemidlene for å jevne ut sosi-ale forskjeller. Barn skal, helt fra barnehagen og i skolen, ha like muligheter, frie fra tradisjonelle kjønnsforvent-ninger. Tilgjengelige og rimelige barnehager er avgjø-rende for foreldres deltakelse i arbeidslivet og for inte-grering. I dag ser vi at minoritetsspråklige barn har lave-re deltakelse i barnehagen og SFO enn andre.

Regjeringen kutter nå maksprisen på barnehage-plass til historisk lave 2 000 kr i måneden og til 1 500 kr i de minst sentrale kommunene. Vi har innført 20 timer gratis kjernetid for husholdninger med lav inntekt, og vi øker inntektsgrensen fra 1. august.

Foreldrepermisjonen skal være raus og sikre begge foreldre et selvstendig krav til permisjon sammen med barnet. Fedrekvoten er et viktig virkemiddel for likestil-ling. Til tross for at foreldrepermisjonsordningen er god i Norge, har vi sett at mange kvinner har tatt ut ulønnet permisjon mellom foreldrepengeperioden og barneha-geopptaket.

Regjeringen har foreslått at stønadperioden med 80 pst. foreldrepenger utvides med 11 stønadsdager for barn født etter 1. juli. På denne måten jevner vi ut for-skjellene i foreldrepengeutbetalingen, slik at foreldre ikke mottar mindre samlet støtte fra det offentlige når de velger å være lengre hjemme med omsorg for eget barn. Nå får fedre mulighet til å ta ut 10 uker med foreld-repenger uten at det stiller aktivitetskrav til mor. Dette skal bidra til at både mor og far, medmor eller medfar, får bedre mulighet til å være lenger hjemme med barn-et.

Til slutt vil jeg også nevne at vi jobber med en lov-proposisjon med forslag til ny barnelov. Her vil vi legge vekt på hvordan likestilt foreldreskap kan komme tyde-ligere til uttrykk i loven.

Regjeringen har et mål om å bedre kjønnsbalansen i utdanning, i forskning og i yrker. Bare 15 pst. av oss jobber i en sektor med kjønnsbalanse. Dette er en utfordring som forplanter seg i kjønnsforskjeller i lønn, arbeidstid og karrieremuligheter. Sektorer går glipp av et mangfold som både arbeidstakerne, forbrukerne og tjenestemottakerne er tjent med – talenter som bidrar til å gjøre Norge til et bedre og rikere land, som bidrar til et større mangfold av rollemodeller og tillitspersoner.

Store deler av det kjønnsdelte arbeidsmarkedet kan forklares med at gutter og jenter velger ulike utdanninger. Guttene søker i større grad yrkesfag, mens jentene søker studieforberedende på videregående. Menn velger naturvitenskap, håndverksfag, IKT og teknologiske studier, mens kvinner dominerer i helse- og sosialfag, lærerstudier, rettsvitenskap, psykologi og språkstudier.

Flere kvinner har begynt å ta mer utradisjonelle valg. Det lønner seg ofte for kvinner økonomisk. Det samme gjelder ikke nødvendigvis for menn. Flere av de kvinnedominerte yrkene er utrolig viktige for samfunnet vårt. Vi trenger flere lærere og folk til helse- og omsorgssektoren, og vi må sikre at også gutter og menn kan møte menn i disse tjenestene.

I Tromsø møtte jeg Almar, en ung mann fra Lofoten som går førsteåret på sykepleien. Det er en uvanlig vei å velge. Han hadde selv kjent på hva nærværet og jobben betydde da et familiemedlem ble syk. Han valgte sykepleien for selv å kunne være den tryggheten for andre. Vi trenger flere som Almar.

For å opprettholde høy sysselsetting og få godt kvalifiserte arbeidstakere må vi få flere gjennom skole og utdanning. Regjeringen er bekymret for at gutter i mindre grad fullfører videregående opplæring. Kjønnsfordelingen blant søkere til grunnutdanninger i høyere utdanning ligger fortsatt stabilt på rundt 60 pst. kvinner og 40 pst. menn i 2024. På noen studier som tidligere var mannsdominerte, ser vi at kvinner nå til en viss grad utkonkurrerer menn.

Målet er en jevnere kjønnsbalanse og høyere fullføringsgrad. Regjeringen har satt inn flere tiltak. I ny opplæringslov som trer i kraft i august, vil alle ha rett til videregående opplæring fram til de har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Tidsbegrensningen i ungdomsretten på tre års opplæring vil utgå. De som stryker på eksamen eller ikke består fag, skal nå få tilgang på opplæring fram til de faktisk består videregående opplæring.

God karriereveiledning er et viktig grep for å synliggjøre muligheten til å velge utradisjonelt og hindre at unge avbryter utdanningen og havner utenfor arbeidslivet. Som oppfølging av fullføringsreformen har Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse fått i oppdrag å utvikle nye kompetansestandarder for karriereveiledning i skolen.

I løpet av året vil kunnskapsministeren legge fram en ungdomsmelding om 5.–10. trinn der kjønnsforskjellene i skolen omtales. Meldingen vil legge vekt på at en mer praktisk, variert og relevant skole er positivt for alle elever. Regjeringen vil også vurdere anbefalingene fra opptaksutvalget om å innføre kjønnskvote i høyere utdanning, og vi vil styrke kunnskapsgrunnlaget om likestilling og mangfold i høyere utdanning.

Det er like viktig å få flere menn inn i kvinnedominerte yrker som omvendt. I dag er bare hver tiende lærer i barnehagen en mann. Personer med innvandrerbakgrunn er underrepresentert blant både lærerstudenter og lærere. Mangfold blant lærere i barnehage og skole er tematisert i Strategi for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024–2030, som ble presentert i februar. Vi har satt inn tiltak for å få flere mannlige rollemodeller og lærere i barnehager og grunnskole.

Mangelen på menn er også stor innen helse- og omsorgsfag. Vi trenger et større mangfold i denne sektoren for å bidra til god utvikling av tjenestene og for at mottakerne kan bli møtt av personer med ulike perspektiver og erfaringer. Et regjeringsinitiert pilotprosjekt ved Universitetet i Tromsø skal bidra til at flere gutter velger helsefaglige utdanninger. Som Almar i Tromsø sa til meg: Vi må få flere menn inn i sykepleien. Han trodde at menn kanskje synes det er lettere å snakke med andre menn, spesielt når det gjelder intime saker. Jeg tror Almar har rett. Vi vet at behovet for folk i helse- og omsorgssektoren vil øke framover, og vi trenger flere menn.

I maritim sektor er det et stort behov for flere kvinner. Nye, grønne løsninger og økt digitalisering stiller nye og høye krav til kompetanse i de blå næringene. At færre kvinner jobber i maritim næring, betyr at næringen ikke lykkes med å utnytte potensialet i hele arbeidsstyrken. I fjor utarbeidet regjeringen en maritim likestillingsstrategi. I år har fiskeri- og havministeren satt i gang arbeidet med en samarbeidserklæring med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene i maritim næring om hvordan vi skal jobbe for økt likestilling. Utviklingen i sektoren skal måles over tid, i samråd med næringen.

I mars ble rapporten Innholdsmangfold i norske filmer og serier lansert. Rapporten viser at to tredjedeler av de mest sentrale rollene fremdeles tildeles menn, og at svært få karakterer spilles av skuespillere med flerkulturell bakgrunn. Det betyr noe at livet vårt løftes og vises fram på film og tv. Historiene må speile alle oss som bor i Norge, ikke bare deler av majoritetsbefolkningen. Kartleggingen viser hvor viktig det er at vi fortsetter å jobbe for mer likestilling og mangfold i sektoren. Dette gjør vi bl.a. gjennom Norsk filminstitutt og Talent Norges talentprogrammer som har vært rettet mot kvinnelige filmskapere og filmskapere med mangfoldsbak-

grunn, og som nå tar for seg kvinnelige spillutviklere. Vi ser at det å ha et vedvarende fokus på likestilling utgjør en forskjell. Norge er på topp i Europa når det kommer til andel kvinner bak kamera, i roller som produsenter og regissører.

Regjeringen jobber for et samfunn uten vold, voldtekt, seksuell trakassering og hets. Partnerdrapssakene vi har sett i årets første måneder, har vært rystende. Tallene for voldtekt er uakseptable. Vi har sett en oppblomstring av hat og hets, som feks. har rammet muslimer, jøder, samer og LHBT+-befolkningen hardt. Dette er en stor utfordring for det fellesskapet vi alle er en del av.

Det er store kjønnsforskjeller når det kommer til hvilken type vold kvinner og menn utsettes for. Forskning viser at kvinner i større grad er utsatt for alvorlig og gjentatt vold i nære relasjoner, også seksuell vold. En av fem kvinner har blitt voldtatt i løpet av livet. Menn er mer utsatt for fysisk vold utenfor nære relasjoner. Så mange som halvparten av norske menn forteller at de har vært utsatt for alvorlig fysisk vold. Vold og overgrep er alvorlig kriminalitet, et betydelig likestillingsproblem, et samfunnsproblem og et folkehelseproblem.

Å være avhengig av andre menneskers hjelp i hverdagen øker risikoen for å bli utsatt for vold og overgrep. Personer med funksjonsnedsettelse, utviklingshemming, rusproblemer, psykiske lidelser og eldre er eksempler på risikoutsatte voksne. Blant personer med funksjonsnedsettelse er kvinner mer utsatt enn menn. En samfunnsøkonomisk analyse som regjeringen fikk gjennomført i 2023, anslår at vold i nære relasjoner totalt kostet det norske samfunnet 92,7 mrd. kr i 2021. Kostnadene er størst for de voldsutsatte.

Regjeringens mål er å forhindre at vold i nære relasjoner skjer. I desember la vi fram Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Planen skal behandles i Stortinget denne våren og legge til rette for mer målrettet forebygging, bedre hjelp og beskyttelse av utsatte. I tillegg skal vi sikre mer effektiv straffeforfølgning og oppfølging av utøvere. La meg nevne noen andre tiltak vi har igangsatt:

- Regjeringen holder på å etablere en permanent partnerdrapskommisjon. Denne skal gjennomgå alle partnerdrapssaker for å avdekke systemsvikt, lære av feil og videreutvikle arbeidet med å forebygge alvorlig partnervold og partnerdrap. Kommisjonen starter sitt arbeid i løpet av dette året.
- Vi vil etablere RISK, risikoanalyse og kriminalitetsforebygging av vold i nære relasjoner, i alle landets politidistrikt og starter med Nordland, sør-vest og sør-øst nå i år.
- Vi vil legge til rette for økt bruk av omvendt voldsalarm for å flytte byrden fra den volds- og trusselut-

satte til gjerningspersonen. Dette vil være ett av flere beskyttelsestiltak politiet har til disposisjon for å beskytte utsatte. Lovendringene som Stortinget vedtok i desember, trådte i kraft 8. april.

- Vi jobber med å styrke tilbudet til dem som utøver – eller står i fare for å utøve – vold og overgrep. Helse- og sosialtjenestene har laget en egen strategi for helsesektorens arbeid med denne målgruppen.
- Vi vil videreutvikle TryggEst, en modell for å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv.
- Vi ser på krisesenterloven og tilbudet til voldsutsatte som er i en særlig sårbar situasjon, tilbudet til menn og til den samiske befolkningen.
- Voldtektsutvalget, som ble oppnevnt i februar 2023, leverte sin utredning 8. mars. Utredningen viser at vi fortsatt har store utfordringer på dette feltet. Utvalget har vurdert myndighetenes arbeid med å forebygge voldtekt, tilby hjelp og støtte til voldtektsutsatte og å straffeforfølge i voldtektsaker. På bakgrunn av dette foreslås det 30 tiltak for å styrke arbeidet mot voldtekt. Utredningen er nå sendt på høring.

Altfor mange blir utsatt for seksuell trakassering, og vi vet at kvinner, særlig unge kvinner, er mest utsatt. Også skeive og personer med funksjonsnedsettelse har høyere risiko for å bli rammet. Konsekvensene kan være store for den som utsettes for trakasseringen, men også samfunnet vårt taper når dyktige folk slutter i jobb og studier eller trekker seg fra deltakelse i idrett eller kulturrenner fordi de føler seg utrygge.

Arbeidet mot seksuell trakassering har høy prioritet hos regjeringen, og i løpet av året skal jeg legge fram en melding til Stortinget. Vi venter ikke med å sette i gang tiltak til meldingen er lagt fram. Vi har styrket lovverket og tydeliggjort vernet mot seksuell trakassering i arbeidslivet. Lovforslaget om å ratifisere ILO-konvensjonen om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet ble godkjent av Stortinget i juni i fjor. I arbeidsmiljøloven er seksuell trakassering presisert i tillegg til verneombudets oppgaver knyttet til psykososialt arbeidsmiljø. Vi jobber også med å innhente ny kunnskap og videreutvikle verktøy for å forhindre seksuell trakassering i ulike bransjer.

Ytringsfrihetskommisjonen slår fast at det i det store og hele står bra til med det offentlige ordskiftet i Norge. Dette er det viktig å understreke. Samtidig skal vi være oppmerksomme på at hets rammer ulike grupper av kvinner og menn på ulike måter. Ytringsfrihetskommisjonen peker på at særlig samer og mennesker med minoritetsbakgrunn kan oppleve utfordringer når de ytrer seg i offentligheten. Den siste tiden har vi sett både økt

antisemittisme og hets mot muslimer som følge av krigen i Gaza.

Regjeringen er opptatt av at konfliktnivået mellom ulike grupper ikke skal øke framover. Alle som lever i Norge, skal ha rett til å ytre sin mening og kjempe for sin sak, uten å risikere hets for den de er. Vi har nå startet arbeidet med tre nye handlingsplaner: mot samehets, mot antisemittisme og mot diskriminering av og hat mot muslimer.

Frihet til å bestemme over vårt eget liv er et bærende element i samfunnet vårt. Et ledd i regjeringens arbeid med å fremme deltakelse, likestilling og integrering er derfor å bekjempe holdninger og handlinger som fører til negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Dette inkluderer også tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Både kvinner og menn kan bli utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, men i omtrent tre av fire saker er den utsatte en kvinne. Kontroll av jenters og kvinners seksualitet er en driver i slike saker. Gutter og menn kan på sin side være utsatt gjennom et krysspess om å utøve kontroll og vold mot et familiemedlem og samtidig være utsatt for dette selv.

Vi har fått på plass flere særskilte hjelpetjenester med spisskompetanse om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Disse bistår både utsatte personer direkte og gir veiledning til ansatte i de ordinære hjelpetjenestene. Det nasjonale kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er en av disse særskilte tjenestene. Fra 2022 til 2023 hadde dette sentret en økning i antall saker med hele 28 pst. Selv om økningen kan skyldes at temaet har blitt mer kjent, og at ansatte i hjelpeapparatet avdekker flere saker, gir økningen grunn til bekymring.

I 2024 styrkes både kompetanseteamet og ordningen med mangfoldsrådgivere på utvalgte skoler og voksenopplæringer med flere stillinger. Vi styrker også det nasjonale bo- og støttetilbudet for personer over 18 år, trusselutsatte for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap. For å styrke innsatsen ytterligere vil regjeringen legge fram en ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold våren 2025. Handlingsplanen skal omfatte alle grupper som er utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Nå i april mottar vi en utredning om juridiske problemstillinger i saker som gjelder negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold. Lovutvalget har vurdert om det gjeldende regelverket gir et godt nok rettsvern for utsatte.

Regjeringens helse- og velferdspolitikkk skal bidra til å forebygge sykdom og skape et helsefremmende samfunn for alle. Skal vi sikre at alle i Norge, uavhengig av kjønn, har likeverdig tilgang på god helse, god livskvalitet og gode helsetjenester, må vi ha kunnskap om hva

kjønnsforskjellene består av, og årsakene til disse. Kvinnehelseutvalgets utredning «Den store forskjellen. Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse» og høringsinnspillene inngår i kunnskapsgrunnlaget for en ny kvinnehelsestrategi som presenteres senere i år.

I Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som ble lagt fram i mars, presenterte vi arbeid som allerede er satt i gang på kvinnehelseområdet. Mange av tiltakene er i tråd med kvinnehelseutvalgets forslag. Blant annet presenterte vi politikken for et sammenhengende og helhetlig svangerskaps-, føde- og barseltilbud. Vi tar også sikte på å lansere en ny strategi om seksuell helse i løpet av 2024. God seksuell helse fremmer livskvalitet og mestring gjennom hele livet.

Noen innsatte har behov for spesiell tilrettelegging på grunn av sin psykiske helse, og i 2020 ble det etablert en nasjonal forsterket fellesskapsavdeling for mannlige innsatte. Det er behov for å sikre et likeverdig helsetilbud for de mest sårbare kvinnene i norske fengsel. Derfor sørger vi nå for å etablere en tilsvarende avdeling for kvinner ved Skien fengsel.

Det er viktig å ikke glemme at også menn har kjønnsspesifikke helseutfordringer. Menn lever kortere enn kvinner og er overrepresentert med rusproblemer, spilleproblemer og på selvmordsstatistikken. Menn er dårligere enn kvinner til å benytte seg av helsetjenestene og søke hjelp. Mannsutvalget skal ifølge sitt mandat utrede gutters og menns spesielle helseutfordringer, herunder både somatiske og psykiske helseutfordringer.

Personer med funksjonsnedsettelse utsettes for diskriminering på mange områder i samfunnet til tross for at de har de samme rettighetene som alle andre. Regjeringen vil at alle skal kunne delta og leve et fritt liv, uavhengig av funksjonsnedsettelse. Vi vet at deltakelse på fritiden har innvirkning på deltakelse på andre områder. I 2024 deler vi ut 29,4 mill. kr til 126 tiltak for å gi sivil samfunn mulighet til å arrangere gode ferie- og fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse. Vi har også digitalisert ordningen med ledsagerbevis. Løsningen ble tilgjengelig 1. januar.

I januar fikk jeg også overlevert en utredning som tar for seg spørsmålet om FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne bør tas direkte inn i norsk lov. Et slikt grep kan bidra til at målgruppen i større grad får rettighetene sine oppfylt. Regjeringen har sendt utredningen ut på en bred høring. Vi vet at saken engasjerer mange, og jeg ser fram til å motta gode høringsvar.

Mange skeive opplever utenforskap, fordommer og hets – i skolegården, på arbeidsplassen, i nabolaget og på nett. «Homo» brukes fortsatt som et skjellsord. Skeive skårer vesentlig dårligere enn resten av befolkningen i livskvalitetsundersøkelser. Mange sliter med den psy-

kiske helsen. For noen er det helt utenkelig å leve åpent. Alle skal ha like muligheter til å leve et godt, trygt, fritt liv i samfunnet vårt. Ingen skal leve med diskriminering og hets. Da trengs det politisk handling. Det holder ikke for regjeringen å gå i tog og heie på frihetskampen. Derfor lanserte regjeringen i fjor en handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Med de 49 tiltakene i handlingsplanen har vi trappet opp innsatsen for å sikre bedre livskvalitet og rettigheter for skeive og større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold, både nasjonalt og internasjonalt. Handlingsplanen inneholder flere tiltak som skal styrke kompetansen om kjønns- og seksualitetsmangfold i kommuner og offentlige tjenester, skoler, politiet og Forsvaret samt i minoritetsgrupper, religiøse miljøer og i idretten. Regjeringen økte tilskuddspotten til skeive organisasjoner med 15 mill. kr i 2023. Denne styrkingen har vi opprettholdt i 2024. I tillegg har vi opprettet en ny tilskuddsordning for å styrke innsatsen for skeives psykiske helse.

I fjor sørget et bredt flertall på Stortinget for en ny milepæl i kampen for skeives rettigheter – endelig ble det vedtatt et forbud mot konverteringsterapi. Den 1. januar i år trådte et solid forbud i kraft. Nye bestemmelser i straffeloven slår nå fast at konverteringsterapi er straffbart. Dette er en viktig seier for det skeive miljøet, for regjeringen og de verdiene vi holder så høyt i det norske samfunnet. Alle skal ha frihet til å få være den de er og elske den de vil.

Det er i norsk interesse å bidra til en mer rettferdig og likestilt verden, der færre lever i ufrihet og nød. De globale forskjellene må reduseres. Regjeringen er bekymret for menneskerettighetssituasjonen i flere deler av verden. Den pågående krigen mellom Israel og Hamas i Gaza er katastrofal. Det rapporteres om grove brudd på menneskerettighetene og humanitærretten. Krigen har også ført til en økning i hatefulle ytringer og polarisering.

Enda nærmere våre egne landegrenser ser vi at Russlands angrepskrig mot Ukraina har grusomme konsekvenser. Det er tydelig at krig og konflikter rammer kvinner og menn, på ulike måter. Konfliktrelatert seksuell vold forblir en utfordring i mange konflikter.

Flere steder i verden, og ikke bare i konfliktsoner, opplever mennesker, og særlig kvinner og LHBT+-personer, at deres rettigheter innskrenkes. Vi ser tegn til tilbakeslag mot kvinners og jenters rett til å bestemme over egen kropp, skepsis til kjønns- og seksualitetsmangfold og forestillinger om at likestilling truer tradisjonelle familier og kjønnsroller. Utviklingen minner oss på at vi ikke kan ta likestillingen for gitt.

Verden endrer seg stadig, og også her i Norge opplever vi konsekvensene av globale pandemier, klimaendringer og konflikter. Slike hendelser har betydning for hvordan Norge jobber for fred og sikkerhet både i verden og nasjonalt. Behovet for å integrere et kjønns-perspektiv i sikkerhets- og forsvarsarbeidet har blitt mer tydelig. For å fortsette å være ledende på feltet, og samtidig ivareta våre egne sikkerhetshensyn, lanserte regjeringen i fjor høst en femte nasjonal handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet. Regjeringen lanserte også en ny handlingsplan for vårt internasjonale arbeid for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling. Denne vil vi bruke aktivt i utenriks- og utviklingspolitikken.

Hvert år i mars arrangeres FNs kvinnekommisjon i New York. Dette er en av de viktigste internasjonale møteplassene for å diskutere og evaluere kvinners rettigheter verden over. Tema for årets sesjon var fattigdom, styrking av institusjoner og finansiering. I Norges hovedinnlegg tok jeg bl.a. opp at likestilling er grunnleggende for å få et bærekraftig samfunn. Kvinners tilgang til utdanning og arbeid er viktige grunnsteiner for økonomisk vekst. Her har vi i Norge en historie som det er viktig at vi deler og framsnakker, selv om også vi har gjenstående likestillingsutfordringer.

I 2024 vil Norge også få mulighet til å påvirke og bidra til likestillingsarbeidet i G20-landene som gjesteland under Brasils formannskap. I år er det for første gang opprettet en egen arbeidsgruppe om kvinners myndiggjøring, der bl.a. likestilling i arbeidslivet, vold mot kvinner og klimarettferdighet skal diskuteres. Her har Norge mange gode eksempler på effektive tiltak, men også noe å lære.

Den 6. mars ble Europarådets likestillingsstrategi for 2024–2029 vedtatt av ministerkomiteen i Strasbourg. Strategien vil være førende for hvordan Europarådets likestillingskommisjon vil jobbe for å fremme likestilling i medlemslandene og i Europa de neste seks årene. Norge og de øvrige 45 medlemslandene medvirker og rapporterer innenfor samarbeidet.

Jeg er også glad for at vi nå har fått på plass en permanent ekspertkomité for seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnskaraktistikker i europarådssamarbeidet. Norge har, sammen med likesinnede land, i flere år vært en pådriver for å styrke og institusjonalisere dette arbeidet.

Vi deler et viktig verdigrunnlag i Norden og har et godt samarbeid om likestilling, demokrati og menneskerettigheter. De siste årene har vi hatt fokus på likestilling i arbeidslivet, hat og hets og LHBT+-personers livskvalitet. I år løfter det svenske ordførerskapet arbeidet mot æresrelatert vold og undertrykkelse. Neste år lanserer vi et nytt samarbeidsprogram som skal gi retning for det nordiske likestillingssamarbeidet framover.

Arbeidet med likestilling har vært utrolig viktig for landet vårt. Det har vært helt avgjørende for utbyggingen av velferdsstaten vår, og det har hatt stor samfunnsøkonomisk gevinst. Men vi er altså ikke ferdig. Vi ser at en del strukturer som må endres, er seige, og de endrer seg absolutt ikke av seg selv. Det krever en målrettet innsats. Det krever en plan.

Regjeringen hviler ikke. Vi vet at likestilling er smart, det er rettferdig, og det lønner seg. Et likestilt samfunn er et godt samfunn – for alle.

Presidenten [12:35:17]: Presidenten vil foreslå at kultur- og likestillingsministerens redegjørelse om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer føres opp til behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Dermed er dagens kart ferdig debattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen kalles det inn til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 12.36.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Svein Harberg

Votering

Presidenten [15:00:42]: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1–2, debattert 16. april 2024

Presidenten: Sakene nr. 1–2 er andre gangs behandling av lover og gjelder lovvedtakene 55 og 56.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3, debattert 16. april 2024

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Erlend Wiborg om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole (Innst. 254 S (2023–2024), jf. Dokument 8:64 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
  - forslag nr. 2, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre og Venstre
  - forslagene nr. 3–7, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
- Det votes over forslagene nr. 4 og 7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelverksendringer som senker terskelen for å flytte elever som har utøvd grov og langvarig mobbing til en annen skole, og ber regjeringen om å innhente en årlig rapportering om bruken av dette virkemiddelet i skolenes arbeid for å bekjempe mobbing og bedre tryggheten i skolemiljøet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom lov, forskrift eller på annen hensiktsmessig måte å rettighetsfeste skoleansattes rett til informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.01.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forebyggings tiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den dramatiske situasjonen som noen skoler opplever.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 15 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.02.03)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i opplæringslovens bestemmelser om krenkelse av elever (dagens § 9 A-5) og eventuelt andre nødvendige endringer, slik at lovverket ikke står i veien for å ta tak i hendelser med vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at elever med svært problematisk adferd kan løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige, og ber regjeringen starte arbeidet med utarbeidelse av et slikt tilrettelagt skoletilbud.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om straffeloven § 265 og § 286, som gir utvalgte yrkesgrupper et særskilt vern på sin arbeidsplass, bør utvides til andre yrkesgrupper på samme arbeidsplass, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 70 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i utdanningssektoren utarbeide en handlingsplan med mål om at skolen skal være en trygg arbeidsplass for lærere og andre. Planen skal vektlegge både forebygging og håndtering av situasjoner som omfatter vold og trusler.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 59 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:64 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Silje

Hjemdal, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Erlend Wiborg om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.38)

Votering i sak nr. 4, debattert 16. april 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Lars Haltbrekken om bynasjonalparker (Innst. 241 S (2023–2024), jf. Dokument 8:78 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Lars Haltbrekken satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med et forslag om å endre naturmangfoldloven § 35 om nasjonalparker til å inkludere bynasjonalparker, som er særegne eller representative økosystemer eller landskap selv om det har skjedd tyngre naturinngrep i form av byutvikling.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:78 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Lars Haltbrekken om bynasjonalparker – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 79 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.22)

Presidenten: Sak nr. 5 var interpellasjon, og sak nr. 6 var redegjørelse.

Sak nr. 7 [15:04:36]

Referat

1. (329) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon) (Lovvedtak 51 (2023–2024))
  2. lov om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (styrket insentiv til å jobbe lenger) (Lovvedtak 52 (2023–2024))
  3. lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge (Lovvedtak 50 (2023–2024))
  4. lov om endringer i foretakslovgivningen mv. (utlevering av fødsels- og d-nummer, registrering av enkeltpersonforetak, krav til foretaksnavn, retningslinjer for godtgjørelse mv.) (Lovvedtak 54 (2023–2024))
– er sanksjonert under 12. april 2024
2. (330) Arbeids- og sosialkomiteen melder å ha valgt Bjørnar Skjæran til andre nestleder
3. (331) Finanskomiteen melder å ha valgt Tuva Moflag til leder
4. (332) Næringskomiteen melder å ha valgt Rune Støstad til andre nestleder
Enst.: Nr. 1–4 vedlegges protokollen.
5. (333) Endringer i lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner og lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner – (refusjon av egenandeler ved varig innleggelse i institusjon i utlandet) (Prop. 92 L (2023–2024))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
6. (334) Statens pensjonsfond 2024 (Meld. St. 22 (2023–2024))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
7. (335) Lov om Statens fond i Tromsø (Prop. 91 L (2023–2024))
Enst.: Sendes finanskomiteen. Behandles innen Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, jf. forretningsordenen § 47 tredje ledd.
8. (336) Endringer i plan- og bygningsloven og åndsverkloven (plikt til innrapportering av grunnundersøkelser og naturfareutredninger til offentlige registre mv.) (Prop. 90 L (2023–2024))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (337) Riksrevisjonens årsrapport 2023 (Dokument 2 (2023–2024))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
10. (338) Endringer i luftfartsloven (ubemannet luftfart mv.) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 114/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2018/1139 om felles regler for sivil luftfart og om opprettelse av et europeisk byrå for flysikkerhet (EASA) (Prop. 89 LS (2023–2024))
11. (339) Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972 (Prop. 93 LS (2023–2024))
Enst.: Nr. 10 og 11 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, unntatt B, som sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten [15:05:47]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.06.

